

VEcordia

Izvilums L-BURATO

Atvērts: 2008.04.06 01:13
Slēgts: 2009.05.04 04:08
Versija: 2016.11.21 14:37

ISBN 9984-9395-5-3

Dienasgrāmata «VECORDIA»

© Valdis Egle, 2016

ISBN

Aleksejs Tolstojs. «Zelta atslēdziņa»

© public domain

Grāmatas vāks

Aleksejs Tolstojs

BURATINO

Tulkojusi Anna Ozola-Sakse
Ilustrējusi Margarita Stāraste
Ar Valda Egles komentāriem

Impositum

Grīziņkalns 2016

Talis hominis fuit oratio,
qualis vita

Aleksejs Tolstojs. «Zelta atslēdziņa»

Šo grāmatu¹ veltu Ludmilai Iljiņičnai Tolstojai

Priekšvārds

Kad es biju mazs – ļoti ļoti sen, – es lasīju kādu grāmatu. To sauca «Pinokio jeb koka lelles piedzīvojumi» (koka lelle itāliski – buratino).

Es saviem biedriem, meitenēm un zēniem, bieži stāstīju aizraujošos Buratino piedzīvojumus. Bet, tā kā grāmata bija pazudusi, tad es stāstīju katreiz citādi, izdomādams tādus piedzīvojumus, kādu grāmatā nemaz nebija.

Tagad, pēc daudz daudz gadiem, es atcerējos savu veco draugu Buratino un nolēmu izstāstīt jums, meitenes un zēni, neparasto stāstu par šo koka cilvēciņu.

Aleksejs Tolstojs

Galdniekam Džuzepem pagādījās pie rokas malkas pagale, kas pīkstēja cilvēka balsi

Sensenos laikos kādā pilsētiņā uz Vidusjūras krasta dzīvoja vecs galdnieks Džuzepe, saukts Zildegunis.

Reiz viņam pagādījās pie rokas malkas pagale, parasta pagale, ar kādām ziemas laikā kurina pavardu.

– Nav slikta, – Džuzepe sevī noteica, – no tās varētu iztaisīt ko tādu kā galda kāju...

Džuzepe uzlika brilles, kas bija notītas ar aukliņu, – jo arī brilles bija vecas, – pagrozīja malkas pagali rokās un sāka to ar cirvīti tēst. Bet, tikko viņš bija sācis tēst, kāds neparasti smalkā balstiņā iepīkstējās:

– Ai-ai, lēnāk, lūdzami!

Džuzepe atstūma brilles uz paša degungaliņa un sāka aplūkot darbnīcu, – neviena nav...

Viņš paraudzījās zem ēvelšola, – nav neviena...

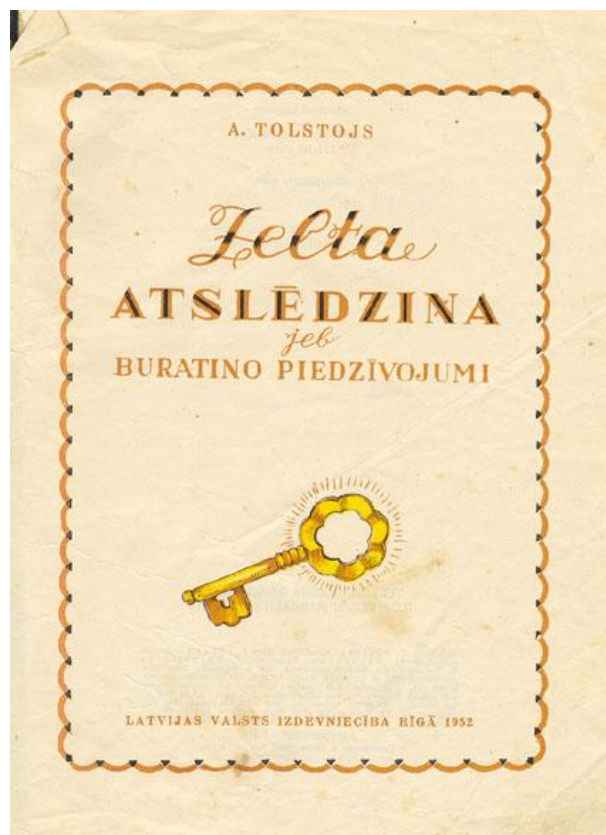
Viņš ielūkojās grozā ar ēvelskaidām, – nav...

Viņš izbāza galvu pa durvīm, – arī uz ielas neviena...

«Vai tiešām man tā tikai likās? – Džuzepe nodomāja. – Kas gan te varēja pīkstēt?...»

Viņš atkal paņēma cirvīti, un atkal – tiklīdz cirta pa pagali...

– Vai, sāp taču, es saku! – sāka balstiņa iegaudojās.

¹ V.E.: Grāmatu «Zelta atslēdziņa jeb Buratino piedzīvojumi» Aleksejs Tolstojs publicēja 1936. gadā 53 gadu vecumā. Latviski izdota pēc 16 gadiem 1952. gadā.

Šoreiz Džuzepe no tiesas pārbijās, viņam pat brilles nosvīda... Viņš izskatīja visus istabas kaktus, ielīda pat pavadā un, galvu piešķiebis, ilgi vērās dūmenī.

– Nav neviena...

«Varbūt es kaut ko nepiemērotu esmu iedzēris un man ausīs džinkst?» Džuzepe klusībā prātoja.

Nē, šodien viņš neko nepiemērotu nebija dzēris... Mazliet apmierinājies, Džuzepe paņēma ēveli, piedauzīja ar āmuru, lai asmens izlien ne pārāk daudz un ne pārāk maz, bet tā mēreni, uzlika pagali uz ēvelsola un – līdzko noritinājās pirmā skaidiņa...

– Vai, vai, vai, vai, paklausieties, ko jūs knaibāties? – izmisīgi iespiedzās sīkā balstiņa...

Džuzepe nometa ēveli, kāpās, kāpās atpakaļ un apsēdās taisni uz grīdas: viņš atskārta, ka smalkā balstiņa nāca no pagales.

Džuzepe atdāvina runājošo pagali savam draugam Karlo

Tobrīd pie Džuzepes ienāca viņa sensenais draugs lejerkastnieks, vārdā Karlo.

Kādreiz Karlo ar platu salmeni galvā un ar lielisku lejerkasti bija staigājis apkārt pa pilsētām un ar dziedāšanu un muzicēšanu pelnījis sev maizes kumosu.

Tagad Karlo bija jau vecs un vārgs, un viņa lejerkaste sen saplīsusi.

– Sveiks, Džuzepe, – viņš sacīja, ienākdams darbnīcā. – Ko tu tā sēdi uz grīdas?

– Es, vai redzi, esmu pazaudējis mazu skrūvēti... Lai, rauj viņu jods! – Džuzepe atbildēja un pašķielēja uz pagali. – Nu, bet kā tev klājas, vecais?

– Slikti, – Karlo atbildēja. – Domāju, domāju, kā lai nopelnu maizi... Būtu kaut tu man palīdzējis, padomu devis, vai...

– Kas tur liels, – Džuzepe jautri iesaucās un klusībā nodomāja: «Tūdaļ es tikšu vaļā no tā nolādētā malkas gabala». – Nekas nav vienkāršāk: vai redzi, uz ēvelsola gul varena pagale, ņem to sev, Karlo, un aiznes mājās.

– E-he-he, – Karlo sašļucis novilkā, – un kas būs tālāk? Aiznesīšu es pagali mājās, bet manā būcenī pat pavarda nav.

– Es tev no tiesas saku, Karlo... Ņem nazīti, izgreb no šīs pagales lelli, iemāci to runāt visādus jokus, dejoj, dziedāt un nēsā apkārt pa sētām. Nopelnīsi sev maizes rieciņam un glāzītei vīna.

Tobrīd uz ēvelsola, kur gulēja pagale, jautra balstiņa iečivinājās:

– Bravo, lieliski izdomāts, Zildeguni!

Džuzepe atkal sāka aiz bailēm drebēt, bet Karlo tikai izbrīnā lūkojās apkārt, – no kurienes gan skan balss?

– Nu, tencinu, Džuzepe, par padomu, dod tad arī šurp to tavu pagali.

Tad Džuzepe paķēra pagali un aši pasvieda to draugam. Bet vai nu viņš bija neveikli pagrūdis, vai arī tā pati palēcās un iebelza Karlo pa galvu.

– Ak tad tādas ir tās tavas dāvanas! – Karlo apvainots iesaucās.

– Piedod, draudziņ, es tas nebiju, kas tev iebelza.

– Tātad es pats sev būšu iebelzis pa pauri?

– Nē, draudziņ, jādomā, pagale pati tev iebelzusi.

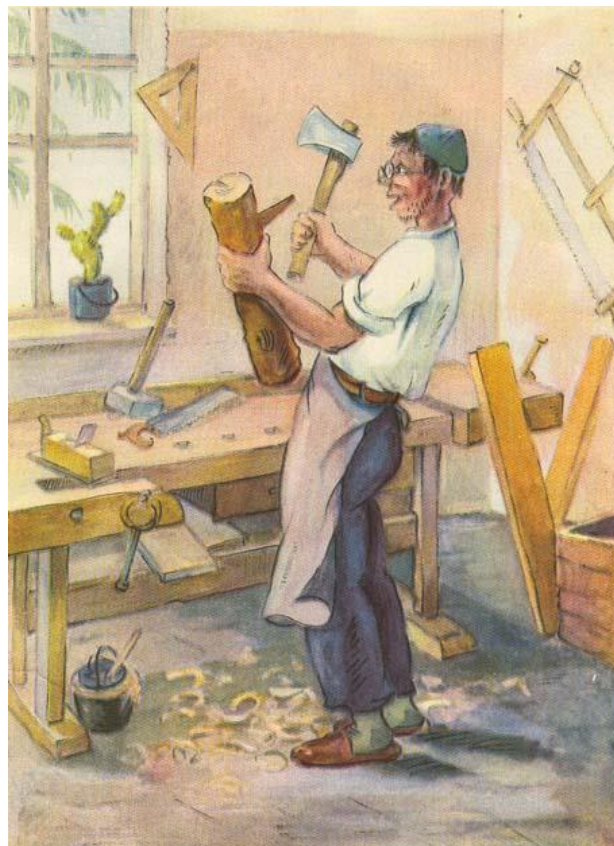
– Nav tiesa, tu iebelzi...

– Nē, es ne...

– Es zināju, ka tu esi žūpa, Zildeguni, – Karlo sacīja, – bet tu turklāt esi arī melis.

– Ak tu man lamāsies! – Džuzepe iekliedzās. – Nu, panācies jel tuvāk!...

– Panācies pats tuvāk, es tevi kampšu aiz snīpja!...

Abi večuki sapūtās un klupa viens otram virsū. Karlo sakampa Džuzepi aiz zilā deguna. Džuzepe pagrāba Karlo aiz sirmajiem matiem, kas tam auga ap ausīm.

Tad viņi sāka pamatīgi duncāt viens otru pa ribām. Spiedzīgā balstiņa aiz ēveļsola pa to laiku pīkstēja un kūdīja:

– Sadod, sadod pa krietnam!

Beidzot večuki piekusa un aizelsās. Džuzepe ieteicās:

– Kas ir, līgsim mieru, vai...

Karlo atbildēja:

– Nu ko tur, līgsim arī...

Večuki saskūpstījās. Karlo paņēma pagali padusē un devās uz mājām.

Karlo darina koka lelli un nosauc to par Buratino

Karlo mitinājās mazā kambarītī zem kāpnēm, kur viņam nebija nekā cita kā vien skaists pavards – sienā iepretim durvīm.

Taču skaistais pavards un uguns pavardā, un katliņš, kas vārījās uz uguns, nebija īsti, – tie bija uzgleznoti uz veca audekla gabala.

Karlo iegāja kambarītī, apsēdās uz vienīgā krēsla pie galda, kuram nebija kāju, un, pagrozījis pagali gan šā, gan tā, sāka ar nazi grebt no tās lelli.

«Kā lai es to nosaucu? – Karlo prātoja. – Saukšu par Buratino. Šis vārds man atnesīs laimi. Es pazinu kādu ģimeni, – tajā visus sauca par Buratino: tēvs – Buratino, māte – Buratino, bērni – arī Buratino... Visi viņi dzīvoja jautri un bezrūpīgi...»

Vispirms viņš izgriezta pagalē matus, tad – pieri, tad – acis...

Pēkšņi acis pašas atdarījās un neatlaidīgi blenza viņā...

Karlo nelika manīt, ka ir izbijies, tikai mīlīgi iejautājās:

– Koka actiņas, ko tik ērmīgi manī skatāties?

Taču lelle klusēja, – jādomā tāpēc, ka tai vēl nebija mutes. Karlo izgreba vaigus, tad notēsa degunu – parastu...

Te uzreiz deguns pats sāka stiepties, augt, un iznāca tik garš un smails snīpis, ka Karlo pat nokrekstējās:

– Nelādzīgi garš...

Un sāka apgriezt degunam galiņu. Taču tas nebija tik vienkārši. Deguns grozījās, vairījās un palika tas pats garais garais, ziņkārais, smailais snīpis.

Karlo ķērās pie mutes. Bet, tikko viņš bija paspējis izgriezt lūpas, mute uzreiz atvērās:

– Hi-hi-hi, ha-ha-ha!

Un no tās mēdīdamās pašāvās šaura, sarkana mēle.

Karlo, nelikdamies par šīm nerātnībām vairs ne zinīs, turpināja tēst, drāzt, grebt... Iztaisīja lellei zodu, kaklu, plecus, rumpi, rokas...

Bet, tikko Karlo bija beidzis aptēst pēdējo pirkstiņu, Buratino sāka daudzīt ar dūrītēm viņa pliko pauri,² knaibīties un kutināt.

– Paklau, – Karlo stingri aprāja, – es taču vēl neesmu beidzis tevi darināt, bet tu jau sāc draiskoties... Kas gan vēl būs tālāk... Ko?...

Un viņš stingri paraudzījās uz Buratino. Arī Buratino apaļām peles acīm vērās Karlo tētī.

Karlo izdrāza viņam no skaliņiem garas kājas ar lielām pēdām. Ar to beidzis darbu, viņš nostatīja koka zeņķi uz grīdas, lai mātās staigāt.

Buratino palīgojās, palīgojās uz tievajām kājelēm, paspēra soli, paspēra otru, klap, klap – taisni uz durvīm, sliekšnim pāri un – ārā uz ielas.

Karlo nemierīgs devās viņam pakal.

– Ei palaidniek, nāc atpakaļ!...

Lika drusciņ pagaidīt! Buratino cilpoja pa ielu kā zaķis, koka zoles vien klabēja pa akmeņiem – klip-klap, klip-klap...

– Turiet viņu! – Karlo iesaucās.

Gājēji smējās, rādīdami ar pirkstiem uz skrejošo Buratino. Ielu krustojumā stāvēja milzīgs policists ar uzgrieztām ūsām un trīsstūrainu platmali.

² V.E.: Margarita Stāraste ir uzzīmējusi Karlo tētī ar visiem – lai gan sirmiņiem – matiem. Skat. pēdējo ilustrāciju, kur viņi iegājuši slepenajā istabā.

Ieraudzījis skrienam koka cilvēciņu, viņš plaši ieplēta kājas, aizšķērsodams visu ielu. Buratino gribēja izšmaukt viņam caur kājstarpi, bet policists notvēra viņu aiz deguna un turēja tā, līdz piesteidzās Karlo tētis...

– Nu paga tu man, gan es ar tevi tikšu galā, – aizseldamies runāja Karlo un gribēja iebāzt Buratino savā svārku kabatā...

Buratino nepavisam negribējās tik jaukā dienā, visiem ļaudīm redzot, augšup saslietām kājām rēgoties ārā no svārku kabatas, viņš veikli izlocījās, nolikās garšļaukus uz bruģa un izlikās pagalam...

– Ai, ai, – policists sacīja, – šķiet, nelāga lieta.

Sāka salasīties garāmgājēji. Lūkodamies uz gulošo Buratino, viņi kratīja galvas.

– Nabadziņš, – vieni runāja, – jādomā aiz bada...

– Karlo būs viņu nāvīgi piekāvis, – sprieda citi, – šis vecais leijerkastnieks tikai izliekas par labu cilvēku, patiesībā viņš ir nelādzīgs, viņš ir ļauns cilvēks...

To visu dzirdēdams, ūsainais policists sagrāba nabaga Karlo aiz apkakles un stiepa uz policijas iecirkni.

Karlo šļūkāja ar korpēm, saceldams putekļus, un skaļi vaimanāja:

– Vai, vai, sev par postu esmu iztaisījis koka zeņķi!

Kad iela bija kļuvusi tukša, Buratino paslēja degunu gaisā, apskatījās apkārt un palēkdamies rikvoja uz mājām...

Runājošais circenis dod Buratino gudru padomu

Atskrējis kambarītī zem kāpnēm, Buratino nolikās garšļaukus uz grīdas blakus krēsla kājai.

– Nez ko lai vēl tādu izdomā?

Nevajag aizmirst, ka tā bija pirmā diena kopš Buratino dzimšanas. Domas viņam bija maziņas maziņas, īsiņas īsiņas, sīciņas sīciņas.

Tobrīd atskanēja:

– Krri-kri, krri-kri, krri-kri.

Buratino sāka grozīt galvu, lūkodamies apkārt pa kambarīti.

– Ei, kas tur ir?

– Te esmu es, – krri-kri...

Buratino ieraudzīja kādu radījumu, kas mazliet atgādināja tarakānu, bet ar tādu kā sienāža galvu. Tas sēdēja uz sienas virs pavarda un klusi cirpstēja – krri-kri, blenza izvalbītām, gluži kā stikla acīm, kas zalgoja varavīksnes krāsās, un kustināja ūsas.

– Ei, kas tu tāds esi?

– Es esmu Runājošais Circenis, – radījums atbildēja, – dzīvoju šai istabā vairāk nekā simt gadu.

– Te es esmu saimnieks, vācies projām.

– Labi, es aiziešu, kaut gan man skumji atstāt paspārni, kur esmu nodzīvojis simt gadu, – atbildēja Runājošais Circenis, – taču, pirms aizeju, uzklauses derīgu padomu.

– Irrrr nu gan man vajadzīgi veca circeņa padomi!...

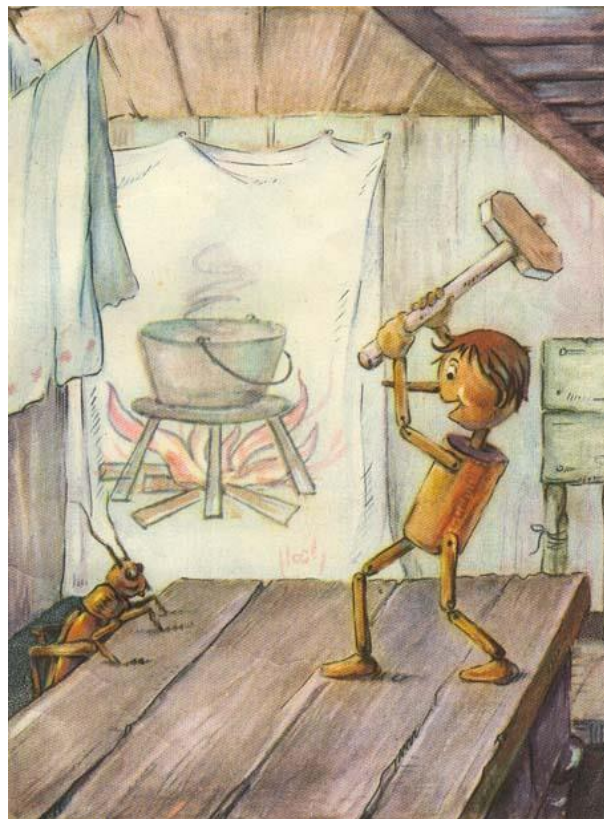
– Ak Buratino, Buratino, – circenis runāja, – met pie malas izlaidību, klausī Karlo tētim, neskraidi bez vajadzības projām no mājām un rīt pat sāc iet skolā. Tāds ir mans padoms. Citādi tevi sagaida šausmīgas briesmas un drausmīgi piedzīvojumi. Es par tavu dzīvību nedodu ne sprāgušu mušu.

– Kāppppēc? – Buratino jautāja.

– Gan jau redzēsi – kāppppēc, – Runājošais Circenis atteica.

– Ak tu simtgadīgo kukainīt-circenīt! – Buratino iesaucās. – Vairāk par visu pasaulē man patīk baigi piedzīvojumi. Rīt mazā gaismiņā es izlavīšos no mājas – kāpaļāt pa žogiem, postīt putnu ligzdas, ķircināt puikas, raustīt aiz astes suņus un kaķus... Nežko visu es vēl izdomāšu!...

– Žēl man tevis, žēl, Buratino, dabūsi raudāt rūgtas asaras.

– Kāppppēc? – Buratino atkal jautāja.

– Tāpēc ka tev ir stulbs koka pauris.

Tad Buratino uzlēca uz krēsla, no krēsla uz galda, paķēra āmuru un laida ar to Runājošajam Circenim pa galvu.

Vecais, gudrais circenis smagi nopūtās, pakustināja ūsas un ielīda aiz pavarda, atstādams šo istabu uz visiem laikiem.

Buratino aiz savas vieglprātības gandrīz aiziet bojā. Karlo tētis salīmē viņam apģērbu no krāsaina papīra un nopērk ābeci

Pēc gadījuma ar Runājošo Circeni kambarītī zem kāpnēm kļuva pavisam garlaicīgi. Diena vilkās un vilkās. Arī Buratino vēderā bija mazliet garlaicīgi.

Viņš aizvēra acis un pēkšņi ieraudzīja šķīvi ar ceptu vistu.

Aši atvēra acis, – vista no šķīvja bija pazudusi.

Viņš atkal aizvēra acis un ieraudzīja šķīvi ar mannā biežputru uz pusēm ar aveņu ievārījumu.

Atvēra acis, – nav šķīvja ar mannā biežputru un aveņu ievārījumu.

Tad Buratino apjēdza, ka viņam šausmīgi gribas ēst.

Viņš pieskrēja pie pavarda un iebāza degunu katliņā, kas vārījās uz uguns. Bet Buratino garais deguns izdūrās katliņam cauri, jo, kā mēs zinām, gan pavardu, gan uguni, gan dūmus, gan katliņu nabaga Karlo bija uzgleznojis uz veca audekla gabala.

Buratino izvilka degunu un palūrēja pa caurumiņu, – aiz audekla sienā bija kaut kas tāds kā nelielas durtiņas, taču tur bija tā aizvilks ar zirnekļa tīkliem, ka nekā nevarēja saskatīt.

Buratino sāka gramstīt pa visiem kaktiem, vai kur neatradīsies maizes garoziņa vai kaķa apgrauzts vistas kauliņš.

Ak, nekā, it nekā nabaga Karlo nebija atstājis vakariņām!

Te uzreiz Buratino ieraudzīja groziņā ar ēveļskaidām vistas olu. Viņš to paķēra, nolika uz palodzes un ar degunu – tuk-tuk – pārsita čaumalu.

Olā iečiepstējās balstiņa:

– Paldies, koka cilvēciņ!

No pārsistās čaumas izlīda cālēns ar pūciņu astes vietā un jautrām ačelēm.

– Uz redzēšanos! Māmiņa Vista mani pagalmā sen jau gaida.

Un cālēns izlēca pa logu – tikpat kā ūdenī iekrita.

– Ai, ai, – Buratino iesaucās, – kā gribas ēst!...

Pēdīgi diena bija galā. Istabā iestājās krēsla.

Buratino sēdēja pie uzgleznotās uguns un aiz izsalkuma paklusām žagojās.

Viņš ieraudzīja, ka no pagrīdes kāpņu apakšā parādījās resna galva. Pabāza purnu, paošņāja un izlīda pelēks dzīvnieks īsām kājām.

Nesteigdamies tas devās pie groza ar ēveļskaidām, ielīda tajā ošņādams un gramstīdamies, – nikni čaukstīnāja skaidas. Jādomā, meklēja olu, ko Buratino bija pārsitis.

Tad tas izlīda no groza un pienāca pie Buratino. Apostīja viņu, grozīdams melno purnu ar četriem gariem matiņiem katrā pusē. Buratino pēc ēdamā nesmaržoja, dzīvnieks aizgāja garām, vilkdams sev līdzīgu garu, tievu asti.

Nu, kā maz varēja nesatvert viņu aiz astes! Buratino tūdaļ to arī satvēra.

Izrādījās, ka tā ir vecā, niknā žurka Čauksture.

Aiz pārbīla viņa jau gribēja kā ēna ieslīdēt zem kāpnēm, raudama līdzīgu Buratino, bet tad, ieraudzījusi, ka tas ir tikai koka puiselis, apgriezās un trakā niknumā metās tam virsū, lai pārgrauztu viņam rīkli.

Tagad nu gan Buratino nobijās, palaida vaļā žurkas salto asti un uzlēca uz krēsla. Žurka viņam pakaļ.

No krēsla viņš pārlēca uz palodzi. Žurka tam pakaļ.

No palodzes viņš pāri visam kambarītim pārsviedās uz galdu. Žurka – pakaļ... Un te uz galda tā sagrāba Buratino pie rīkles, nogāza zemē, turēdama viņu zobos, nolēca uz grīdas un vilka zem kāpnēm, pagrīdē.

– Tēti Karlo! – Buratino tikko paguva iespiegties.

– Esmu šeit! – skaļa balss atsaucās.

Durvis plaši atvērās, ienāca Karlo tētis. Viņš norāva no kājas koka tupeli un laida ar to žurkai.

Čauksture, palaidusi koka zēniņu vaļā, nokņadzināja zobus un pazuda.

– Re nu, kur tā palaidnība noved! – Karlo tētis norūca, paceldams Buratino no grīdas, un aplūkoja, vai viņam visi locekļi veseli. Apsēdināja uz ceļgala, izvilka no kabatas sīpolu, nomizoja.

– Še, ēd!...

Buratino iecirta sīpolā izsalkušos zobus un skraukšķinādams un čāpstinādams notiesāja to. Tad viņš sāka trīties ar galvu Karlo tētim gar saraino vaigu.

– Es būšu prātīgs un rātns, tēti Karlo... Runājošais Circenis lika man iet skolā.

– Lieliski izdomāts, mazulīt...

– Tēti Karlo, bet es taču esmu plicinš, no koka, – puikas skolā mani apsmies.

– Ehē, – Karlo novilka un pakasīja saraino zodu. – Tev taisnība, mazulīt!

Viņš aizdedzināja lampu, salūkoja šķēres, līmi un krāsaina papīra atgriezumus. Izgrieza un salīmēja brūna papīra jaciņu un spilgti zaļas bikšeles.³ No veca zābaka stulma izgatavoja kurpes un no vecas zeķes – rūķu cepurīti ar pušķi galā.

Ar to visu apģērba Buratino:

– Valkā vesels!

– Tēti Karlo, – Buratino sacīja, – bet kā tad es iešu uz skolu bez ābece?

– Ehē, tev taisnība, mazulīt...

Karlo tētis pakasīja pakausi. Uzmeta plecos savus vecos, vienīgos svārkus un izgāja ārā.

Drīz vien viņš atgriezās, bet bez svārkkiem. Rokā viņam bija grāmata ar lieliem burtiem un jaukām bildēm.

– Te tev būs ābece. Mācies vesels!

– Tēti Karlo, bet kur tavi svārki?

– Svārkus es pārdevu... Nekas, iztikšu tāpat... Dzīvo tikai tu vesels!

Buratino iekļāva savu garo degunu Karlo tētes gādīgajās rokās:

– Izmācišos, izaugšu liels – nopirkšu tev tūkstoš jaunu svārku...

Buratino šai savas dzīves pirmajā vakarā no visas sirds gribēja dzīvot bez blēņām, kā bija mācījies Runājošais Circenis.

Buratino pārdod ābeci un nopērk biļeti uz leļļu teātri

Rītā agri Buratino ielika ābeci somā un palēkdamies skrēja uz skolu.

Pa ceļam viņš pat aci nepameta uz veikalos izliktajiem gardumiem – medū ceptiem magoņrausīšiem, saldiem pīrādziņiem un kociņos uzdurtiem ledus karameļu gailīšiem. Viņš negribēja skatīties uz puikām, kas laida gaisā papīra pūkus...

Ielai pāri stūrēja svītrainais runcis Bazilio, ko varēja ķert aiz astes. Taču Buratino atturējās arī no tā.

Jo tuvāk viņš nāca skolai, jo skaļāk turpat necik tālu Vidusjūras krastā spēlēja jautra mūzika.

– Pī-pī-pī, – pīkstēja fleite.

– La-la-la-la, – dziedāja vijole.

– Džiņ-džiņ, – šķindēja vara šķīvji.

– Bum! – dimdināja bungas.

Uz skolu bija jāpagriežas pa labi, mūzika skanēja no kreisās. Buratino sāka klupt. Kājas pašas griezās uz jūras pusi, kur:

– Pī-pī, pīpīpī...

– Džiņ-lalā, džiņ-lalā...

– Bum!

– Skola jau nekur neaizbēgs, – Buratino pats sev skaļi iegalvoja. – Es tikai

³ V.E.: Margarita Stārase gan varēja izlasīt grāmatu, pirms to ilustrēt (nav taču nemaz tik gara). Viņas ilustrācijās ir redzami divi dažādi Buratino apģērba komplekti, taču neviens no tiem nesakrīt ar šeit aprakstīto.

- Un kāpēc tad tu neprecies?
- Tāpēc ka līgava no manis aizbēga...
- Ha-ha-ha, – Arlekins smējās locīdamies, – nu vai nav muļķadesa!...

Viņš paķēra nūju un iekaustīja Pjero.

- Kā tavu līgavu sauc?
- Bet vai tu vairāk nekausies?
- Nu nē, es jau tikko kā sāku.
- Tādā gadījumā – viņu sauc par Malvīni jeb meiteni ar gaišziliem matiem.
- Ha-ha-ha, – Arlekins vai plīsa aiz smiekliem un trīs reizes iesīta Pjero pa pakausi. –

Paklausieties jel, cienījamā publika... Vai tad mēdz būt meitenes ar gaišziliem matiem?

Bet te viņš, pagriezies pret publiku, pēkšņi ieraudzīja pirmajā solā koka zēnu. Tam bija mute līdz ausīm, garš deguns un galvā rūķu cepurīte ar pušķi galā...

- Skatieties, tas taču ir Buratino! – Arlekins iekliedzās, ar pirkstu uz viņu rādīdams.
- Dzīvs Buratino! – Pjero iegaudojās, vicinādams ar garajām piedurknēm.

Gar kartona kokiem izspurdza bars leļļu – meitenes melnās maskās, briesmīgi bārdaiņi rūķu cepurēm galvā, pinkaini suņi ar podziņām acu vietā, kupriši ar deguniem, kas atgādināja gurķi...

Viņi visi saskrēja pie svecēm, kas stāvēja gar rampu, un ielūkodamies sāka tarkšķēt:

- Tas ir Buratino! Tas ir Buratino! Šurpu, šurpu pie mums, jautrais palaidniek Buratino!

Tad Buratino no sola uzlēca uz sufliera būdas un no tās uz skatuves.

Lelles viņu satvēra, sāka skaut, skūpstīt, knaibīt... Un tad visas lelles dziedāja «Putniņpolku»:

Putniņš polku uzdejoja
Rītausmā uz pļaviņas.
Knābj pa kreisi, lec pa labi, –
Tā ir polka «Karabass».
Vabulītes – bundzinieces,
Krupis – tas ir kontrabass.
Knābj pa kreisi, lec pa labi, –
Tā ir polka «Barabass».
Putniņš polku uzdejoja,
Jo tam bija priecīgs prāts.
Knābj pa kreisi, lec pa labi, –
Tas tik bija varens skats.

Skatītāji bija aizgrābti. Vienai auklei pat asaras apbira. Kāds ugunsdzēsējs raudāja, ka plīkšķēja vien.

Tikai puikas pēdējos solos pukojās un dauzīja ar kājām:

- Ko laizāties, neesat jau maziņie, turpiniet izrādi!

Izdzirdis visu šo kņadu, no aizkulisēm izliecās kāds vīrs, kas izskatījās tik briesmīgs, ka, to uzskatot vien, jau varēja sastingt no šausmām.

Viņa biezā, nesukātā bārda vilkās pa grīdu, izvalbītās acis bolījās, milzīgā mute kņadzināja zobus, it kā tas nebijis vis cilvēks, bet gan krokodils. Rokā viņš turēja septiņastainu pletni.

Tas bija leļļu teātra īpašnieks, leļļu zinātņu doktors sinjors Karabass Barabass.

– Ha-ha-ha, hu-hu-hu! – viņš rēca uz Buratino. – Tad tu esi tas, kas iztraucēja manas lieliskās komēdijas izrādi?

Viņš sagrāba Buratino, aiznesa uz teātra noliktavu un pakāra uz naglas. Atgriezies padraudēja lellēm ar septiņastaino pletni, lai turpina izrādi.

Lelles šā tā nobeidza komēdiju, priekšgars aizvērās, skatītāji izklīda.

Leļļu zinātņu doktors sinjors Karabass Barabass devās uz virtuvi vakariņās.

Iebāzis bārdas galu kabatā, lai netraucē, viņš apsēdās pie pavarda, kur uz iesma cepās vesels trusis un divi cālēni.

Pirkstus apslienājis, viņš paraudzīja cepeti, taču tas viņam šķita vēl jēls.

Pavardā bija maz malkas. Tad viņš trīs reizes sasīta plaukstas.

Ieskrēja Arlekins un Pjero.

– Atnesiet man to dienaszagli Buratino, – parīkoja sinjors Karabass Barabass. – Viņš ir taisīts no sausa koka, es to piesviedīšu ugunī, mans cepetis aši vien izcepsies.

Arlekins un Pjero nokrita ceļos un lūdza saudzēt nelaīmīgo Buratino.

- Pag, kur mana pletne? – Karabass Barabass ierēcās.

Tad viņi, skaļi raudādami, devās uz noliktavu, noņēma Buratino no naglas un atstiepa uz virtuvi.

Sinjors Karabass Barabass nevis sadedzina Buratino, bet iedod viņam piecus zelta gabalus un atlaiž uz mājām

Kad lelles atstiepa Buratino un nometa to blakus pavarda restēm uz grīdas, sinjors Karabass Barabass, briesmīgi sēkdams caur degunu, jauca ar kruķi ogles.

Pēkšņi acis viņam pieplūda asinīm, deguns un tad arī visa seja savilkās šķērsās krunciņās. Jādomā, viņam nāsīs bija iesprakstējies ogļu krislītis.

– Aap... aap... aap... – Karabass Barabass, acis valbīdams, iegaudiojās, – aap-čhī!

Un viņš tā nošķaudījās, ka pavardā uzvirmoja pelnu pītes.

Kad leļļu zinātņu doktors bija sācis šķaudīt, viņš jau vairs nevarēja aprimties un šķaudīja savas piecdesmit, bet dažkārt arī simt reizes no vietas.

No tādas neparastas šķaudīšanās viņš zaudēja spēkus un kļuva laipnāks.

Pjero slepus iečukstēja Buratino:

– Pamēģini starp šķavām viņu uzrunāt...

– Aap-čhī! Aap-čhī! – Karabass Barabass ar platu muti rāva gaisu un, galvu klanīdams un kājām stampādams, šķaudīja, ka sprakstēja vien.

Visa virtuve drebēja, rūtis džinkstēja, šūpojās uz naglām sakārtās pannas un kastrolī.

Starp šīm šķavām sīkā, žēlā balstiņā iegaudiojās Buratino:

– Ak es nabadziņš, nelaimīgais, nevienam nav manis žēl.

– Rimsties kaut! – Karabass Barabass uzbļāva. Tu mani traucē... Aap-čhī!

– Uz veselībām, sinjor, – šņukstēja Buratino.

– Tencinu... Nu kā, – vai tavi vecāki dzīvi? Aap – čhī!

– Man nekad, nekad nav bijis māmiņas, sinjor. Ak es nelaimīgais! – Un Buratino laida vaļā tik spalgu brēcienu, ka Karabasam Barabasam ausīs sāka durstīt tikpat kā ar adatiņu. Viņš piecirta kājas:

– Mitējies spiegt, es tev saku! Aap-čhī! Un kā – vai tēvs tev dzīvs?

– Mans nabaga tēvs ir vēl dzīvs, sinjor.

– Varu iedomāties, kā jutīsies tavs tēvs, kad dabūs zināt, ka esmu tevi izkurinājis malkā, lai izceptu trusi un divus cālēnus. Aap-čhī!

– Mans nabaga tēvs tik un tā drīz nomirs badā un no aukstuma. Es esmu viņa vienīgais atspaidis vecuma dienās. Esiet žēlīgs, laidiet mani vaļā, sinjor.

– Desmittūkstoš velnu! – Karabass Barabass auroja. – Ne par kādu žēlastību nevar būt ne runas. Trusis un cālēni ir jāizcep. Lien pavardā!

– Sinjor, to es nevaru izdarīt.

– Kāpēc? – jautāja Karabass Barabass tikai tādēļ, lai Buratino turpinātu runāšanu un nespiegtu ausīs.

– Sinjor, es jau reiz mēģināju iebāzt degunu pavardā, bet izdūru tikai caurumu.

– Kas par blēņām! – Karabass Barabass brīnījās. – Kā tu varēji ar degunu izdurt pavardā caurumu?

– Tāpēc, sinjor, ka pavards un katliņš virs uguns bija uzzīmēts uz veca audekla gabala.

– Aap-čhī! – Karabass Barabass nošķaudījās tik skaļi, ka Pjero aizlidoja pa kreisi, Arlekins – pa labi, bet Buratino sāka griezties kā vilciņš.

– Kur tu redzēji uz audekla uzzīmētu pavardu un uguni, un katliņu?

– Sava tētes Karlo kambarītī.

– Tavs tēvs ir Karlo! – Karabass Barabass pietrūkās no krēsla un savicināja rokas, bārda vien noplīvoja. – Tātad vecā Karlo kambarītī atrodas slepenā...

Tācu te Karabass Barabass, negribēdams izrunāties nez par kādu noslēpumu, ar abām dūrēm aizspieda sev muti. Tā viņš sēdēja kādu brīdi, izvalbītām acīm blenzdams dziestošajā ugunī.

– Labi, – viņš pēdīgi sacīja, – es iztikšu vakariņās ar pusceptu trusi un jēliem cālēniem. Es tev dāvinu dzīvību, Buratino. Vēl vairāk...

Viņš iebāza roku vestes kabatā zem bārdas, izvilka piecus zelta gabalus un sniedza tos Buratino.

– Vēl vairāk... Ņem šo naudu un aiznes to Karlo tētim. Sveicini viņu un saki, ka es lūdzu viņu nekādā gadījumā nenomirt badā vai no aukstuma un, pats galvenais, – neizvākties no kambarīša, kur atrodas uz veca audekla gabala uzzīmētais pavards. Ej izgulies un rīt labi agri teci uz mājām.

Buratino iebāza piecus zelta gabalus kabatā un, pieklājīgi paklanījies, teica:

– Pateicos jums, sinjor. Nav drošāku roku, kurām jūs būtu varējuši uzticēt naudu...

Arlekins un Pjero aizveda Buratino uz leļļu guļamistabu, kur lelles atkal ņemās skaut, skūpstīt, grūstīt, knaibīt un no jauna skaut Buratino, kas tik neizprotamā kārtā bija izvairījies no drausmīgas bojā ejas pavarda liesmās.

Viņš čukstus stāstīja lellēm:
– Te ir kāds noslēpums.

Ceļā uz mājām Buratino sastop divus ubagus – runci Bazilio un lapsu Alisi

Rīta agrumā Buratino pārskaitīja naudu, – zelta gabalu bija tik, cik rokai pirkstu, – pieci.

Samiedzis zelta gabalus sauja, viņš palēkdamsies joza uz mājām un dungoja:

– Nopirkšu tētim Karlo jaunus svārkus, nopirkšu daudz magoņrausīšu, iesmos uzdurtu ledus kameļu gailīšu.

Kad leļļu teātra telts un plīvojošie karogi bija izzuduši acīm, viņš ieraudzīja divus ubagus gurdi velkamies pa puteklaino ceļu: lapsu Alisi, kas steberēja uz trim kājām, un aklo runci Bazilio.

Tas nebija tas runcis, ko Buratino vakar bija sastapis uz ielas, bet kāds cits – arī Bazilio un arī svītrains. Buratino dzīrās paiet garām, bet lapsa Alise viņu glaimīgi uzrunāja:

– Sveiks, labiņo Buratino! Kurp tā steigdamies?

– Uz mājām pie tētes Karlo.

Lapsa vēl glaimīgāk nopūtās:

– Nezinu gan, vai vairs atradīsi nabaga Karlo starp dzīvajiem, viņš aiz bada un aukstuma ir gluži pie gala...

– Bet vai tu to esi redzējusi? – Buratino pavēra sauju un parādīja piecus zelta gabalus.

Naudu ieraudzījusi, lapsa nevilus pasniedzās pēc tās ar ķepu, bet runcis piepeši plaši atvēra aklās acis, un tās viņam pamirdzēja kā divi zaļi lukturi. Taču Buratino nekā no tā nepamanīja.

– Labiņo, jaukiņo Buratino, ko tad tu ar šo naudu darīsi?

– Nopirkšu tētim Karlo svārkus... Nopirkšu jaunu ābeci...

– Ābeci, vai, vai! – lapsa, galvu kratīdama, vilka. – Neņemsi tu labu galu ar to mācīšanos... Rau, es jau arī mācījos, mācījos, bet – paskat vien – tagad lecu uz trim kājām.

– Ābeci, – runcis Bazilio norūca un pikti nosprauslojās ūsās. – No tās nolādētās mācīšanās esmu palicis bez acu gaismas...

Uz sausa zara ceļmalā tupēja padzīvojusi vārna. Klausījās, klausījās un ieķērcās:

– Krrāpj, krrāpj!...

Runcis Bazilio tūdaļ palēcās gaisā, ar ķepu notrieca vārnu no zara, izplēsa tai pusastes, – šī tikko, tikko izrāvās. Un atkal izlikās par aklu.

– Par ko tad jūs viņu tā, runci Bazilio? – Buratino izbrīnījies jautāja.

– Acis aklas, – runcis atbildēja, – man izlikās, ka tur šunelis kokā...

Viņi soļoja trijātā pa putekļu klāto ceļu. Lapsa ierunājās:

– Gudriņo, prātīdziņo Buratino, vai tu gribētu, lai tev naudas klūst desmitkārt vairāk?

– Protams, ka gribu! Bet kā to dara?

– Vienkāršāk par vienkāršu. Nāc mums līdz.

– Kurp?

– Uz Muļķu Zemi.

Buratino mazliet padomāja.

– Nē, es tomēr labāk iešu tūlīn uz mājām.

– Lūdzu, mēs jau tevi aiz aukliņas nevelkam, – lapsa sacīja, – jo sliktāk tev pašam.

– Jo sliktāk tev pašam, – runcis noņurdēja.

– Tu esi pats sev ienaidnieks, – lapsa teica.

- Pats sev ienaidnieks, – noņurdēja runcis.
- Tavi pieci zelta gabali būtu pārvērtušies par veselu kaudzi naudas...

Buratino apstājās un atplēta muti...

- Mānies!

Lapsa apsēdās uz astes un aplaizījās:

– Es tev tūdaļ izskaidrošu. Mulķu Zemē ir burvju lauks, to sauc par Brīnumu Lauku... Šai laukā izroc bedrīti, noskaiti trīs reizes «Kreks, feks, peks», ieliec bedrītē zelta gabalu, apber ar zemi, virsū uzkaisi sāli, krietni aplaisti un ej gulēt. Rītā no bedrītes izaugs neliels kociņš, un tam lapu vietā karāsies zelta naudas gabali. Skaidrs?

Buratino pat uz augšu palēcās.

- Melo!
- Iesim, Bazilio, – lapsa aizvainoti sarauca purnu, – mums netic – nevajag arī...
- Nē, nē, – Buratino iekliedzās, – ticu, ticu!... Iesim ašāk uz Mulķu Zemi!...

Traktierī «Pie trīs grunduļiem»

Buratino, lapsa Alise un runcis Bazilio nokāpa no kalna lejā run gāja, gāja – pār laukiem, pa vīna dārziem, caur pīniju birzi, izgāja pie jūras un atkal pagriezās no jūras projām caur to pašu birzi un vīna dārziem...

Pilsētiņa uz pakalna un saule, kas to apmirdzēja, palika te pa labi, te pa kreisi...

– Nav nemaz tik viegli nokļūt Mulķu Zemē, – lapsa Alise nopūzdamās runāja, – visas ķepas var nobrāzt...

Pievakarē viņi ieraudzīja ceļa malā vecu māju ar lēzenu jumtu un izkārtņi virs durvīm:

Traktieris «Pie trīs grunduļiem»

Traktiernieks izmetās viesiem pretim, norāva cepurīti no plikā paura un lūdza ienākt.

- Nebūtu par ļaunu iekost kaut vai sausu garoziņu, – lapsa teica.
- Kaut ar maizes garoziņu būtu pacienājuši, – runcis atkātoja.

Viņi iegāja traktierī, apsēdās pie pavarda, kur uz iesmiem un pannām cepās gan šis, gan tas.

Lapsa laizījās vienā gabalā, runcis Bazilio salika ķepas uz galda, ūsaino purnu – uz ķepām un ar acīm ieurbās ēdienā.

– Ei saimniek, – Buratino cienīgi uzsauca, – dodiet mums trīs maizes garoziņas... Traktiernieks gandrīz vai apvērās augšpēdus aiz brīnumiem, ka tādi cienījami viesi tik vien pasūta.

– Jautrais, asprātīgais Buratino ar jums joko, saimniek, – lapsa iegrudzinājās.

– Viņš joko, – noburkšķēja runcis.

– Dodiet trīs garoziņas un klāt vēl, lūk, to brīnišķīgi uzcepto auniņu, – sacīja lapsa, – un vēl šo zoslēnu un pārti baložu uz iesma, un varbūt vēl akniņas...

– Sešas vistreknākās karūsas, – pavēlēja runcis, – un sīkas, jēlas zivtiņas uzkodām.

Īsi sakot, viņi paņēma visu, kas atradās uz pavarda; Buratino pašam palika tikai maizes garoziņa.

Lapsa Alise un runcis Bazilio notiesāja visu ar visiem kauliem. Vēderi viņiem uzpūtās, purni spīdēja vien no taukiem.

– Atpūtīsimies stundiņu, – lapsa teica, – un tieši pusnaktī dosimies tālāk. Neaizmirstiet mūs pamodināt, saimniek...

Lapsa un runcis ielikās divās mīkstās gultās un rāva vaļā krākt un šņākt. Buratino piemētās kaktā uz sunim nomestām cisām... Sapnī viņam rādījās koks ar apaļām zelta lapām... Tiklīdz viņš pastiepa roku...

– Ei, sinjor Buratino, laiks celties, ir jau pusnakts...

Pie durvīm klauvēja. Buratino uzlēca kājās, izberzēja acis. Gultā ne runča, ne lapsas – tukšs.

Saimnieks viņam paskaidroja:

– Jūsu cienījamiem draugiem labpatika piecelties agrāk, viņi iestiprinājās ar gabalu auksta pīrāga un aizgāja...

– Vai viņi nekā nelika man pateikt?

– Kā nu nelika, lika gan, – lai jūs, sinjor Buratino, ne mirkli nekavēdamies, skrejot pa ceļu uz mežu...

Buratino metās uz durvīm, taču traktiernieks nostājās uzsliekšņa, piemiedza acis un iesprieda rokas sānos:

- Bet kas maksās par vakariņām?
- Ai, – Buratino iepīkstējās, – cik tad?
- Taisni vienu zelta gabalu...

Buratino gribēja aši izsprukt viņam gar kājām, bet saimnieks paķēra iesmu, – viņa spurainās ūsas un pat mati virs ausīm saslējās stāvus.

– Maksā, nelieti, vai arī es tevi kā vaboli uzduršu uz iesma!

Vajadzēja samaksāt vienu no pieciem zelta gabaliem. Aiz bēdām šņaukādami, Buratino atstāja nolādēto traktieri.

Nakts bija tumša, – vēl vairāk – melna kā sodrēji. Viss visapkārt gulēja. Tikai virs Buratino galvas nedzirdami lidinājās naktsputns Lēpis.

Glauzdams mīksto spārnu viņam gar degunu, Lēpis atkātoja:

– Netici, netici, netici!

Buratino pikti apstājās:

– Ko tā?

– Netici runcim un lapsai...

– Ei nu ei!...

Viņš rikšoja vien tālāk un dzirdēja, ka Lēpis notarkšķēja viņam pakaļ:

– Piesargies no laupītājiem uz šā ceļa...

Buratino uzbrūk laupītāji

Debess malā atplaiksnīja zaļgana gaisma, – uzlēca mēness. Priekšā parādījās melns mežs.

Buratino sāka iet ātrāk. Kāds viņam aiz muguras arī sāka iet ātrāk. Viņš metās skriet. Kāds nedzirdamiem lēcieniem skrēja viņam pakaļ. Viņš atskatījās.

Viņam pakaļ dzinās divi – ar galvās uzmauktiem maisiem, kam acu vietās izgriezti caurumiņi. Viens, pamaza auguma, vēzījās ar dunci, otrs, garāks, turēja pistoli, kuras stobrs bija galā platāks un izskatījās kā piltuve.

– Ai-ai! – Buratino iespiedzās un kā zaķis diedza uz tumšo mežu.

– Stāvi, stāvi! – laupītāji kiedza.

Buratino, kaut arī šausmīgi pārbijies, tomēr attapa ieģrūst četrus zelta gabalus mutē un nogriezās no ceļa pie kazenājiem aizauguša žoga... Taču te divi laupītāji viņu sagrāba...

– Naudu vai dzīvību!

Buratino, nelikdamies saprotam, ko no viņa grib, tikai aši aši rāva elpu caur degunu. Laupītāji kratīja viņu aiz apkakles, viens draudēja ar pistoli, otrs apčamdīja kabatas.

– Kur tava nauda? – rēca garais.

– Naudu atdod, nešššpetneli! – strupais šņāca.

– Saplosīšu lupatās!

– Galvu noraušu!

Te Buratino sāka aiz bailēm tā trīcēt, ka zelta gabali mutē iedžinkstējās.

– Tad re, kur viņam ir nauda! – laupītāji iekaucās. – Mutē viņam ir nauda...

Viens sagrāba Buratino aiz galvas, otrs – aiz kājām. Un ņēmās viņu svaidīt. Bet viņš tikai ciešāk sakoda zobus.

Pagriezuši viņu ar kājām uz augšu, laupītāji dauzīja tam galvu pret zemi. Taču arī tas viņam nebija nekas.

Laupītājs, tas, kurš bija augumā mazāks, sāka ar platu dunci lauzt viņam zobus vaļā. Tepat, tepat būtu arī atlauzis... Buratino izmanījās – un no visa spēka iekoda tam rokā... Taču izrādījās, ka tā nav vis roka, bet gan kaķa ķepa. Laupītājs mežonīgi iekaucās.

Tobrīd Buratino izlocījās kā ķirzaka, metās pie žoga, iespuŗdza asajos kazenājos, atstādams uz dzelkņiem bikšelu un jaciņas skrandas, pārlīda otrā pusē un joza uz mežu.

Mežmalā laupītāji viņu atkal panāca. Viņš palēcās, pieķērās pie līgana zara un uzrāpās kokā. Laupītāji – viņam pakaļ. Taču tos kavēja galvā uzmauktie maiši.

Uzrāpies galotnē, Buratino sašūpojās un pārlēca uz tuvāko koku. Laupītāji – viņam pakaļ...

Taču te viņi abi nenoturējās un nogāzās zemē.

Kamēr viņi tur krekstēja un braucījās, Buratino nošļūca no koka un laidās mukt, tik aši cilādams kājas, ka ņirbēja vien.

Mēnesnīcā koki meta garas ēnas. Viss mežs bija vienās strēlēs...

Buratino nokļuva drīz ēnā, drīz viņa baltā cepurīte pazibēja mēnessgaismā.

Tā viņš aizkūlās līdz ezeram. Pār spoguļgludo ūdeni kā leļļu teātrī karājās mēness.

Buratino pasviedās pa labi – staigns. Pa kreisi – staigns... Bet viņam aiz muguras atkal sāka brikšķēt zari...

– Turi viņu, turi!

Laupītāji jau bija gluži klāt, viņi drāzās pa slapjo zāli, augstu palēkdami, lai ieraudzītu Buratino.
– Rau, kur viņš ir!

Viņam atlika tikai mesties ūdenī. Tobrīd viņš ieraudzīja baltu gulbi, kas, galvu aiz spārna aizbāzis, gulēja netālu no krasta.

Buratino metās ezeriņā, ienira un satvēra gulbi aiz pleznām.

– Go-go, – gulbis pamozdamies noguldzināja, – kas tie par nepieklājīgiem jokiem! Lieciet manas pleznas mierā!

Gulbis izplēta milzīgos spārnus un tobrīd, kad laupītāji jau grasījās tvert Buratino aiz kājām, kas rēgojas no ūdens, gulbis, cienīgi aizlidoja pār ezeru.

Viņā krastā Buratino palaida vaļā gulbja pleznas, novēlās zemē, uzlēca kājās un pa sūnainiem ciņiem cauri meldriem skriešus devās taisni uz lielo mēnesi, kas vēlās pār pauguriem.

Laupītāji pakar Buratino kokā

Buratino aiz noguruma tikko vilka kājas gluži kā rudens muša uz palodzes.

Te uzreiz viņš caur lazdas zariem ieraudzīja jauku pļaviņu un tās vidū mazu, mēness apspīdētu mājiņu ar četriem lodziņiem. Uz aizvirtņiem bija uzzīmēta saule, mēness un zvaigznes. Apkārt auga lielas, debeszilas puķes.

Celiņi nokaisīti tīrām smiltiņām. No strūklakas šļacās sīka ūdens strūkliņa, tajā lēkāja svītraina bumbiņa.

Buratino četrpārus uzlēda uz lieveņa. Piekļāvēja pie durvīm. Namiņā bija kluss. Viņš piekļāvēja stiprāk, – jādomā, tur cieši gulēja.

Šai brīdī no meža atkal izlēca laupītāji. Viņi bija pārpeldējuši ezeru, no viņiem straumēm tecēja ūdens. Pamanījis Buratino, augumā mazākais laupītājs nejauki iešņacās kā kaķis, garais iekvankšķējās kā lapsa...

Buratino rokām un kājām bungoja durvis:

– Palīgā, labie ļaudis, palīgā!...

Tad pa lodziņu izliecās skaista meitenīte sprogainiem matiem un jauku, uzrauktu deguntiņu. Acis viņai bija ciet.

– Meitenīt, atveriet durvis, laupītāji dzenas man pakaļ!

– Ak, kas par blēņām! – meitene sacīja, žāvās pavērusi glīto mutīti. – Man nāk miegs, es nevaru atvērt acis...

Viņa pacēla rokas, miegaini parozījās un pazuda lodziņā. Buratino izmisumā nokrita uz deguna smiltīs un izlikās pagalam.

Laupītāji pielēca klāt:

– Aha, nu tu mums neizspruksi!...

Grūti iedomāties, ko visu viņi neizdarījās, lai piespiestu Buratino atvērt muti. Nebūtu viņi, pakaļ dzīdamies, pazaudējuši dunci un pistoli, tad tepat arī stāstam par nelaīmīgo Buratino būtu beigas.

Pēdīgi laupītāji nolēma viņu pakārt ar galvu uz leju. Piesēja viņam pie kājām auklu, un Buratino palika karājamies ozola zarā... Paši apsēdās zem ozola, slapjās astes atšāvuši, un gaidīja, kad zelta gabali izripos viņam no mutes...

Gaismai austot, sacēlās vējš, lapas ozolā iešalkojās. Buratino šūpojās kā sprungulis. Laupītājiem apnika sēdēt uz slapjajām astēm...

– Pakarājies, draudziņ, līdz vakaram, – viņi draudīgi noteica un devās uzmeklēt kādu ceļmalas krodziņu.

Meitene ar gaišzilajiem matiem atgriež Buratino pie dzīvības

Aiz ozola zariem, kur karājās Buratino, izlija rīta blāzma.

Zāle maurā kļuva palsa, debeszilie ziedi pārklājās ar rasas lāsītēm.

Meitene ar cirtainajiem, gaišzilajiem matiem atkal izliecās pa lodziņu, izberzēja un plaši atvēra miegainās, skaistās acis.

Šī meitene bija sinjora Karabasa Barabasa leļļu teātra visskaistākā lelle.

Nespēdama panest saimnieka rupjās manieres, viņa bija aizbēgusi no teātra un apmetusies vientuļajā mājiņā zilgajā laukumā.

Zvēri, putni un daži kukaiņi bija viņai ļoti pieķērušies, jādomā, tāpēc, ka viņa bija labi audzināta un maiga rakstura meitene.

Zvēri viņu apgādāja ar visu dzīvei nepieciešamo.

Kāpuri izspieda no sevis pastu zobu tīrīšanai un čīkstošo durvju ieziešanai.

Bezdelīgas iznīcināja mājas tuvumā lapsenes un odus...

Tātad, atvērusi acis, zilmatainā meitene tūdaļ ieraudzīja Buratino, kas karājās ar galvu uz leju.

Viņa piespieda delnas pie vaigiem un iekliedzās:

– Ai, ai, ai!

Zem loga, ausis skurinādams, parādījās dižciltīgais pūdelis Artemons. Viņš tikko kā bija apcirpis ķermeņa pakalpusi, kā to mēdza darīt ik dienas. Sprogainā spalva ķermeņa priekšpusē bija rūpīgi izsukāta, pušķītis astes galā pārsiets ar melnu lenti. Uz priekšķepas – sudraba pulkstenis.

– Esmu gatavs!

Artemons piešķieba purnu un mazliet pacēla virslūpu pār baltajiem zobiem.

– Pasauc kādu, Artemon! – meitene parīkoja. Vajag noņemt nabaga Buratino, ienest namā un ataicināt ārstu...

– Tūlīt!

Artemons aiz centības sāka tā dīdīties, ka slapjās smiltis vien šķīda zem viņa pakalķājām...

Viņš uzklupa skudru pūznim, riedams uzmodināja visus tā iemītniekus un aizsūtīja četrsimt skudru – pārgrauzt auklu, kurā karājās Buratino.

Četri simti nopietnu skudru cita pakal citai rāpoja pa šauro stidziņu, uzlīda ozolā un pārgrauza auklu.

Artemons ar priekšķepām uztvēra krītošo Buratino un ienesa namā... Nolicis Buratino uz gultas, suņa riksī aizdrāzās uz brikšņiem un tūdaļ atveda no turienes slaveno doktoru Pūci, feldšeri Krupi un pūšlotāju Sienāzi, kas izskatījās kā sauss žagariņš.

Pūce pielika ausi Buratino pie krūtīm.

– Pacients ir drīzāk miris nekā dzīvs, – viņa nočukstēja un pagrieza galvu atpakaļ par simt astoņdesmit grādiem.

Krupis ilgi braucēja Buratino ar mitro ķepu. Pārdomādams vērās izvalbītām acīm uz vairākām pusēm reizē. Nočamstināja ar lielo muti:

– Pacients ir drīzāk dzīvs nekā miris...

Pūšlotājs Sienāzis kalsnām kā sausas smildziņas rokām sāka taustīt Buratino.

– Viens no diviem, – viņš nočaukstēja, – vai nu pacients ir dzīvs, vai arī viņš ir nomiris. Ja viņš ir dzīvs, tad viņš vai nu paliks dzīvs, vai nepaliks dzīvs. Ja viņš ir miris, – viņu vai nu var atdzīvināt, vai nevar atdzīvināt.

– Šššarlatānisms, – teica Pūce, saplavināja mīkstos spārnus un uzlaidās tumšajos bēniņos.

Krupim aiz niknuma visas kārpas piepūtās.

– Kakakakas par rriiebīgu tumsonību! – viņš nokurkstējās un, vēderu plakšķinādams, ielēca drēgnajā pagrabā.

Pūšlotājs Sienāzis drošības dēļ izlikās par sausu žagariņu un izvēlās pa logu.

Meitene sasita jaukās rociņas:

– Nu kā tad man viņu ārstēt, pilsoni?

– Ar ricinellu, – Krupis no pagraba atkurkstēja.

– Ricinellu! – Pūce paspārnē skaļi un nicīgi iesmējās.

– Vai nu ar ricinellu, vai bez ricinellas, – Sienāzis aiz loga nocirpstēja.

Tad applūkātais, nelaimīgais Buratino, kas viss bija vienos zilumos, novaidējās:

– Nevajag ricinellas, es jūtos ļoti labi.

Meitene ar gaišzilajiem matiem rūpīgi noliecās pār viņu:

– Buratino, es tevi lūdzu, – aizmiedz acis, aizspied degunu un izdzer.

– Negribu, negribu, negribu!...

– Es tev došu cukura graudiņu...

Tūliņ pat pa segu uz gultas uztecēja balta pelīte, nesdama mutē cukura graudiņu.

– To tu dabūsi, ja paklausīsi mani, – meitene sacīja.

– Dodiet cuuuuukuru vien...

– Bet saproti taču, – ja neizdzeri zāles, tu vari nomirt...

– Labāk nomiršu, nekā dzeršu ricinellu...

Tad meitene stingri, pieauguša cilvēka balsī teica:

– Aizspied degunu un skaties griestos... Viens, divi, trīs.

Viņa ielēja ricinellu Buratino mutē, tūliņ arī iegrūda cukura graudiņu un noskūpstīja viņu.

– Tā, un tas ir viss...

Dižciltīgais Artemons, kam tikās, lai viss noritētu kārtīgi, satvēra zobos savu asti un virpuļoja aiz loga kā tūkstoš ķepu, tūkstoš ausu, tūkstoš mirdzošu acu viesulis.

Meitene ar gaišzilajiem matiem grib Buratino audzināt

Rītā Buratino pamodās līksms un sveiks, it kā nekas nebūtu noticis.

Meitene ar gaišzilajiem matiem gaidīja viņu dārzā, sēdējama pie maza galdiņa, uz kura atradās leļļu trauki.

Seja viņai bija svaigi nomazgāta, uzraukto deguntiņu un vaigus klāja ziedu putekšņi.

Gaidīdama Buratino, viņa īgni atgaiņājās no uzmācīgajiem tauriņiem:

– Ak, eita nu, tādi kā...

Viņa aplūkoja koka pušeli no galvas līdz kājām un saviebās. Lika viņam sēsties pie galda un ielēja mazītiņu tasīti kakao.

Buratino apsēdās pie galda un pavilka kāju sev apakšā. Mandeļu cepumus viņš bāza mutē veselus un rija nesakošļājis.

Ievārtjuma trauciņā iebrauca taisni ar pirkstiem un tad labpatikā tos apsūkāja.

Kad meitene aizgriezās, lai pasviestu dažas drupatiņas paveicākam skrejvabolei, viņš pakampa kafijas kannu un pa snīpi izdzēra visu kakao.

Aizrijās, izlēja kakao uz galdauta.

Tad meitene viņam stingri teica:

– Izvelciet kāju sev no apakšas un nolaidiet zem galda. Neēdiet ar rokām, šim nolūkam ir karotes un dakšiņas.

Sašutumā viņa virināja skropstas:

– Kas jūs audzina, sakiet lūdzami?

– Dažreiz audzina tētis Karlo, bet citreiz neviens.

– Tagad es ķeršos pie jūsu audzināšanas, varat būt mierīgs.

«Tad tā nu gan esmu iepiņķējies!» Buratino nodomāja.

Maurā ap māju joņoja pūdelis Artemons, ķerstīdams mazus putniņus. Kad tie sametās kokos, viņš, galvu atgāzis, lēkāja apkārt un iegaudodamies rēja.

«Pamatīgi trenkā putnus», Buratino skaudīgi nodomāja.

No pieklājīgas sēdēšanas pie galda viņam pa visu miesu skraidīja tirpas.

Pēdīgi mokošās brokastis bija beigušās. Meitene lika viņam noslaucīt no deguna kakao. Sakārtojusi tērpa krociņas un lentītes, viņa ņēma Buratino pie rokas un veda uz istabu – sākt audzināšanu.

Bet jautrais pūdelis Artemons joņoja pa mauru un rēja, putni, ne drusciņas no viņa nebaidīdamies, jautri svilpoja, vējiņš līksmi lidinājās pār kokiem.

– Novelciet savas skrandas, jums iedos pieklājīgu jaciņu un bikšeles, – meitene sacīja.

Četri skroderi – meistars vieninieks drūmais vēzis Čukstello, pelēkais cekulainais Dzenis, lielais vagulis Ragainis un pele Lizete – šuva no meitenes vecajiem tērpiem skaistu zēna uzvalku.

Čukstelio piegrieza, Dzenis ar knābi dūra caurumiņus un šuva, Ragainis ar pakalķājām šķeterēja diegus, Lizete tos grauza pušu.

Buratino kautrējās vilkt mugurā meitenes apvalkātais drēbes, bet vajadzēja tomēr pārgērbties. Šņaukādami viņš paslēpa jaunās jakas kabatā četrus zelta gabalus.

– Tagad sēdieties, nolieciet rokas sev priekšā. Neuzmetiet kūkumu, – rīkoja meitene un paņēma krīta gabaliņu. – Mēs mācīsimies rēķināšanu... Jums kabatā ir divi āboli...

Buratino blēdīgi pamirkšķināja.

– Mānāties, nav neviena...

– Es saku, – meitene pacietīgi atkārtoja, – pieņemsim, ka jums kabatā divi āboli. Kāds paņēma no jums vienu ābolu. Cik ābolu jums palika?

– Divi.

– Padomājiet labi.

Buratino sarauca pieri, – tik centīgi viņš domāja.

- Divi...
- Kāpēc?
- Es taču neiešu Kādam atdot ābolu, lai viņš kaut izstiepjās!
- Jums nav nekādu dotību matemātikā, – meitene sarūgtināta noteica. – Rakstīsim diktātu.

Viņa pacēla pret griestiem savas skaistās acis.

– Rakstiet: «Sapals arī tad ēda tīras lapas». Uzrakstījāt? Tagad izlasiet šo burvīgo frāzi no otra gala.

Mēs jau zinām, ka Buratino nekad nebija spalvu un tintnīcu pat redzējis.

Meitene teica: «Rakstiet!» – un viņš tūdaļ iebāza tintnīcā savu degunu un briesmīgi pārbijās, kad no deguna uz papīra uzkrita melns tintes traips.

Meitene sasita rokas, viņai pat asaras apbīra.

– Jūs nejaukais palaidni, jūs vajag sodīt!

Viņa izliecās pa logu:

– Artemon, aizved Buratino uz tumšo pažobeli.

Dižciltīgais Artemons parādījās durvīs, baltos zobus mirdzinādams. Viņš sagrāba Buratino aiz jaciņas un, atmuguriski kāpdamies, vilka uz pažobeli, kur pa kaktiem tīmekļos karājās lieli zirnekļi. Ieslēdza viņu tur, parūca, lai krietni nobaidītu, un atkal aizdrāzās trenkāt putnus.

Meitene, iekritusi mežģinēm klātajā leļļu gultiņā, sāka gauži raudāt par to, ka viņai nācās tik cietsirdīgi izturēties pret koka zēnu.

Taču, ja jau nu reiz esi ķērusies pie audzināšanas, tad tā jānoved līdz galam.

Buratino tumšajā pažobelē purpināja:

– Edz muļķa knīpa... Atradusies audzinātāja, ko domā... Pašai galva no porcelāna, rumpis ar vati piebāzts...

Pažobelē atskanēja smalcīga čirkstoņa, it kā kāds grieztu sīkus zobīņus.

– Klau, klau...

Viņš paslēja ar tinti notriepto degunu un tumsā saskatīja sikspārni, kas karājās pie griestiem ar galvu uz leju.

– Ko tev vajag?

– Pagaidi nakti, Buratino.

– Rāmāk, rāmāk, – zirnekļi čaukstēja pa kaktiem, – nešūpojiet mūsu tīklus, neatbaidiet mūsu mušiņas...

Buratino apsēdās uz sasista māla poda un atbalstīja vaigu rokā. Viņam dažkārt bija gadījies nokļūt vēl ļaunākā klizmā par šo, taču kremta netaisnība:

– Vai tad tā audzina bērnus?... Tā jau ir mocīšana, nevis audzināšana... Nesēdi tā un neēd tā... Bērns varbūt vēl ābeci nemāk, bet šī uzreiz ķeras pie tintnīcas... Bet suns, tas var trenkāt putnus, kas viņam...

Sikspārnis atkal iepīkstējās:

– Pagaidi nakti, Buratino, es tevi aizvedīšu uz Muļķu Zemi, tur tevi gaida draugi – runcis un lapsa, laime un līksmība. Gaidi nakti!

Buratino nokļūst Muļķu Zemē

Meitene ar gaišzilajiem matiem pienāca pie pažobeles durvīm:

– Buratino, mans draugs, vai jūs beidzot nožēlojat?

Viņš bija ļoti noskaities, turklāt viņam prātā bija pavisam kas cits.

– Liela vajadzība man nožēlot! Nesagaidīsiet...

– Tad jums nāksies nosēdēt pažobelē līdz rītam... Meitene grūti nopūtās un aizgāja.

Pienāca nakts. Pūce jumtaugšā sāka skaļi smieties. Krupis izlīda no pagrīdes plakšķināt ar vēderu pa mēness atspīdumiem peļķēs.

Meitene nolikās gulēt mežģiņu gultiņā un iemigdama ilgi un sāpīgi šņukstēja.

Artemons, purnu zem astes pabāzis, saritinājies snauda pie viņas guļamistabas durvīm.

Namiņā sienas pulkstenis nosita pusnakti.

Sikspārnis atraisījās no griestiem.

– Ir laiks, Buratino, mūc! – iepīkstējās viņam pie auss. – Pažobeles kaktā ir žurku ala uz pagrīdi... Gaidīšu tevi pļaviņā.

Sikspārnis izlaidās pa jumta lodziņu. Buratino, pīdamies zirnekļu tīklos, metās pažobeles kaktā. Viņam pakal nikni nošņāca zirnekļi.

Viņš līda pa žurku eju pagrīdē. Eja kļuva arvien šaurāka un šaurāka. Buratino tikko vairs varēja izspraukties cauri... Un pēkšņi viņš uz galvas ielidoja pagrīdē.

Tur viņš gandrīz iekļuva žurku slazdā, uzkāpa uz astes zalktim, kas ēdamistabā tikko bija palacies no piena krūzes, un pa kaķu caurumu izlēca uz pļaviņas.

Virš debeszilajiem ziediem bez trokšņa lidinājās sikspārnis.

– Man pakaļ, Buratino, uz Muļķu Zemi!

Sikspārnim nav astes, tāpēc sikspārnis nelido vis taisni kā putns, bet ar saviem plēvspārnem tas lido augšup lejup, augšup lejup un atgādina velniņu; mute tam allaž vaļā, lai, nezaudējot laiku, varētu pa ceļam ķert, kost, rīt dzīvus odus un naktstauriņus.

Buratino skrēja tam pakaļ, brīzdams līdz kaklam pa zāli, slapjās āboliņa galviņas kapāja viņam vaigus.

Piepeši sikspārnis pasviedās augstu pret apaļo mēnesi un no turienes kādam paklīdzā:

– Atvedu!

Buratino tūdaļ kūleniski lidoja lejup no stāvās kraujas. Vēlās, vēlās un iekrita dadžos.

Saskrāpējies, pilnu muti smilšu, acis izbolījies, viņš apsēdās.

– Uh tu!...

Viņa priekšā stāvēja runcis Bazilio un lapsa Alise.

– Drosmīgais, varonīgais Buratino, jādomā, novēlies no mēness, – lapsa sacīja.

– Ēmoti, ka viņš palicis dzīvs, – runcis drūmi atsaucās.

Buratino nopriecājās par vecajiem paziņām, kaut gan viņam šķita aizdomīgi, ka runcim labā ķepa apsieta ar lupatu, bet lapsai visa aste notriepa ar purva dūņām.

– Nav ļaunuma bez labuma, – lapsa sacīja, – par to tu esi nokļuvis Muļķu Zemē...

Un viņa ar ķepu rādīja uz salauztu tiltu pār izzuvušu strautu. Viņpus strauta starp atkritumu kaudzēm rēgojās pussagruvušas mājeles, panīkuši koki ar aplauzītiem zariem un uz visām pusēm izļodzījušies zvanu torņi...

– Šai pilsētā pārdod lieliskas zaķādu jakas, kas derētu Karlo tētim, – aplaizīdamās dūdoja lapsa, – ābeces ar krāsainām bildēm... Ai, kādus te pārdod saldus pīrādziņus un ledus karamelu gailīšus uz iesmiņiem! Tu taču vēl nebūsi pazaudējis savu naudiņu, brīnišķīgo Buratino?

Lapsa Alise palīdzēja viņam piecelties kājās; apslienājusi ķepu, notīrīja viņam jaciņu un veda viņu pār salauzto tiltu.

Runcis Bazilio īgni kliboja nopakaļ.

Bija jau pusnakts, taču Muļķu Pilsētā neviens negulēja.

Pa līku, netīru ielu klaiņoja izkāmējuši, dadžiem pievēlušies suņi un žāvājās aiz bada:

– Ē-hē-hē...

Kazas nokūlājušiem sāniem, astes stumbeņus skurinādamas, plūkāja gar ietvi putekļaino zāli.

– Bē-ē-ē-da...

Galvu nokārusi, stāvēja govs; kauli viņai spiedās cauri ādai.

– M-ū-ū-o-cība... – viņa domīgi atkārtoja.

Uz dubļu pinkuļiem sēdēja izplūkāti zvirbuļi, – tie necēlās spārnos, – min tos kaut kājām...

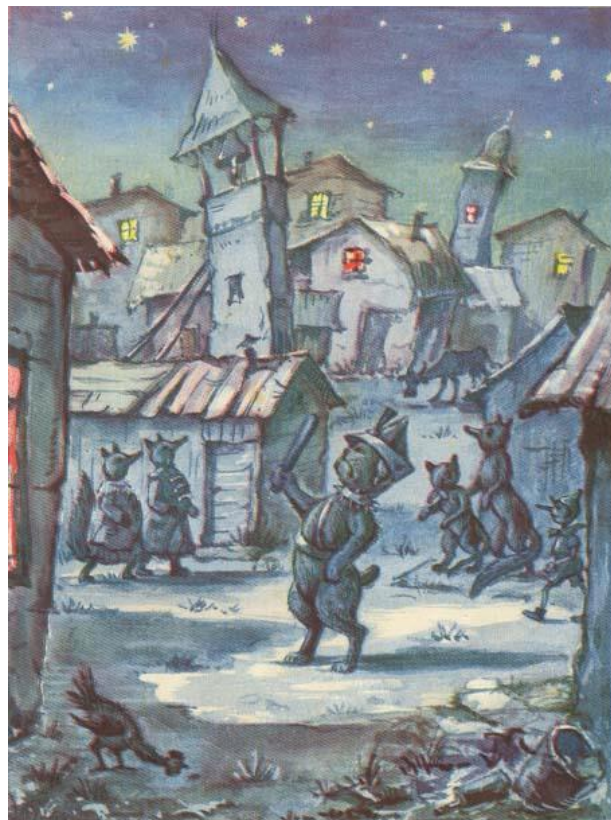
Grīlodamās aiz nespēka, slaistījās noliesējušas vistas ar izraustītām astēm...

Toties ielu krustojumos, taisni izslējušies, stāvēja nikni buldogi-policisti, trīsstūrainām platmalēm galvā un dzeloņainām siksnām ap kaklu.

Viņi blāva uz izsalkušajiem un kašķainajiem iedzīvotājiem:

– Iet garrām! Turrēties pa krrreisi! Nedrrrūzmēties!

Lapsa vilka Buratino pa ielu tālāk. Viņi redzēja, ka paēduši runči ar zelta brillēm pastaigājās mēnesnīcā pa ietvi, vezdami zem rokas kaķenes ar aubēm galvā.

Cienīgi degunu izslējis, pastaigājās resnais Lapsa – šās pilsētas gubernators, un viņam līdzās uzpūtīgā lapsiene, turēdama ķepā naktsvijoles ziedu.

Lapsa Alise pačukstēja:

– Te pastaigājas tie, kas iesējuši naudu Brīnumu Laukā... Šonakt ir pēdējā nakts, kad var sēt. Pret rītu ievāksi veselu kaudzi naudas un sapirksi visu ko... Iesim ašāk...

Lapsa un runcis aizveda Buratino pamestā laukumā, kur mētājās sasisti māla podi, noplīsušas tupeles, cauras galošas un lupatas... Viens otru pārtraukdami, viņi aizgūtnēm tarkšķēja:

– Roc bedrīti.

– Liec iekšā zelta gabalus.

– Apkaisi ar sāli.

– Pasmel no peļķes un kārtīgi aplaisti.

– Un neaizmirsti noskaitīt «Kreks, feks, peks»...

Buratino pakasīja ar tinti notriepto degunu.

– Bet jūs tomēr paejiet tālāk...

– Vai dieviņ, mēs taču pat skatīties negribam, kur tu apraksi naudu, – sacīja lapsa.

– Pasargi dievs, – runcis piebilda.

Viņi pagāja gabaliņu nostāk un paslēpās aiz atkritumu kaudzes.

Buratino izraka bedrīti. Trīs reizes čukstus nobēra «Kreks, feks, peks», – ielika bedrītē četrus zelta gabalus, apbēra ar zemi, izņēma no kabatas šķipsniņu sāls, uzkaisīja virsū. Pasmēla no peļķes riekšavu ūdens un aplaistīja.

Un apsēdās gaidīt, kad izaugs koks...

Policisti sagrābj Buratino un neļauj viņam teikt ne vārda sev par attaisnošanu

Lapsa Alise bija domājusi, ka Buratino liksies gulēt, bet viņš, pacietīgi degunu izstiepis, joprojām sēdēja uz mēslu čupas.

Tad Alise lika runcim palikt sargos, bet pati aizmetās uz tuvāko policijas iecirkni.

Tur piesmēķētā istabā pie tintes notriepta galda sulīgi krāca dežurējošais buldogs.

Lapsa visvēlīgākajā balstiņā viņu uzrunāja:

– Vīrišķīgais dežuranta kungs, vai nevarat aizturēt kādu bezpajumtnieku-zaglēnu? Šausmīgas briesmas draud visiem šās pilsētas bagātnieciņiem un cienījamiem pilsoniņiem.

Dežurējošais buldogs pusmiegā tā ierēcās, ka lapsai aiz bailēm iegadījās peļķe apakšā.

– Zaglis! Arrr!

Lapsa paskaidroja, ka bīstamais zaglēns Buratino uziets pamestajā laukumā.

Dežurants, joprojām rēkdams, pazvanīja. Iedrāzās divi dobermanpinčeri, slepenpolicisti, kas nekad negulēja, nevienam neticēja un pat paši sevi turēja aizdomās par noziedzīgiem nolūkiem. Dežurants viņiem pavēlēja bīstamo noziedznieku dzīvu vai mirušu atgādāt iecirknī.

Slepenpolicisti atbildēja īsi:

– Vau!

Un drāzās uz laukumu sevišķos, ērmīgos auļos, pakāpkājas sānis pasizdami.

Pēdējos simt soļus viņi līda uz vēdera un tad ar joni metās Buratino virsū, sagrāba viņu zem padusēm un stiepa uz iecirkni.

Buratino tirināja kājas, lūdza pateikt – par ko? par ko? Slepenpolicisti atrūca:

– Tur noskaidros...

Lapsa un runcis nevilcinoties izraka no zemes četrus zelta gabalus. Lapsa ņēmās naudu dalīt tik veikli, ka runcim beigās iznāca viens naudas gabals, bet viņai pašai – trīs.

Runcis, ne vārda neteicis, ielaida nagus lapsai purnā.

Lapsa cieši sazmiedza viņu ķepās. Un labu brīdi viņi abi valstījās pa laukumu. Kaķa un lapsas spalvas vīkšķiem vien putēja mēnesnīcā.

Sadīrājuši viens otram sānus, viņi izdalīja naudu līdzīgās daļās un to pašu nakti pazuda no pilsētas.

Pa to laiku slepenpolicisti bija atstiepuši Buratino iecirknī. Dežurējošais buldogs iznāca šaipus galda un pats pārmeklēja viņa kabatas. Neatradis nekā, izņemot cukura graudiņu un mandeļu cepuma drupatiņas, viņš asinskāri nošņāca Buratino sejā:

– Nelieti, tu esi izdarījis trīs noziegumus: tu esi bezpajumtnieks, bezpasinieks un bezdarbnieks. Aizvest viņu ārpus pilsētas un noslīcināt dīķī!

Slepenpolicisti atbildēja:

– Vau!

Buratino mēģināja stāstīt par Karlo tēti, par saviem piedzīvojumiem. Viss velti! Slepnie viņu sagrāba, auļos aizrāva ārpus pilsētas un no tilta iesvieda dziļā, netīrā dīķī, kas bija pilns varžu, dēļu un ūdensvaboles kāpuru.

Buratino ar blīkšķi iegāzās ūdenī, un zaļās ūdenslēcas sakļāvās virs viņa.

Buratino iepazīstas ar dīķa iemītniekiem, uzzina, ka četri zelta gabali pazuduši, un dabū no bruņurupuča Tortila zelta atslēdziņu

Nav jāaizmirst, ka Buratino bija no koka un tāpēc nevarēja noslīkt.

Tomēr viņš bija tā pārbijies, ka ilgi gulēja virs ūdens, gluži aplipsis ar zaļajām ūdenslēcām.

Viņam apkārt salasījās dīķa iemītnieki: ar savu muļķību plaši pazīstamie melnie, vēderainie kurkulēni, ūdensvaguļi ar atriekiem līdzīgām pakaļkājām, dēles, kāpuri, kuri ēda visu, kas vien pagadījās, ieskaitot sevi pašus, un beidzot dažādas sīkas infuzorijas.

Kurkulēni kutināja viņu asajām lūpām un ar patiku grauza viņa cepurītes pušķi. Dēles līda jaciņas kabatās. Kāda ūdensvabole vairākkārt uzrāpās viņam uz deguna, kas augstu rēgojās ārā no ūdens, un no turienes slaidā lēcienā metās ūdenī.

Sīkās infuzorijas, locīdamās un nīpri trīsinādamas matiņus, kas viņām aizstāja rokas un kājas, nopūlējās satvert ko ēdamu, taču pašas nokļuva ūdensvaboļu kāpuriem mutē.

Buratino tas pēdīgi apnika, viņš saplīkšķināja pēdas pa ūdeni:

– Vācieties projām! Es jums neesmu nekāds sprādzis kaķis.

Dīķa iemītnieki pajuka kur kurais. Buratino apgriezās uz vēdera un peldēja projām.

Uz apaļajām ūdenslīliju lapām mēnesnīcā tupēja vārdes platām mutēm un izvalbītām acīm blenza uz Buratino.

– Peld kāda tinteszivs, – viena iekurcās.

– Deguns kā stārķim, – iekurcās otra.

– Tā ir jūras varde, – kurca trešā.

Buratino uzrāpās uz lielas ūdenslīliju lapas atvilkt elpu. Apsēdās uz tās, cieši apņēma ar rokām ceļgalus un, zobus klabinādams, želojās:

– Visi zēni un meitenes, padzērušies piena, guļ siltās gultiņās, tikai es viens sēžu uz slapjas lapas... Vārdes, dodiet jel kaut ko ieēst!

Vārdes, kā zināms, ir ļoti aukstasinīgas. Taču aplam būtu domāt, ka tās ir bez sirds.

Kad Buratino, sīki zobus klabinādams, sāka stāstīt savus nelaimīgos piedzīvojumus, vārdes cita pēc citas palēcās – pakaļkājas vien nozibēja, – un nonira dīķa dibenā.

Viņas uznesa no turienes sprāgušu vaboli, spāres spārniņu, gļotu piciņu, vēža ikru graudiņu un dažas sapuvušas saknītes.

Nolikušas visas šīs ēdamvielas Buratino priekšā, vārdes atkal uzlēca uz ūdenslīliju lapām un sēdēja, kā akmenī cirstas, lielmutainās galvas ar izvalbītajām acīm augšup paslējušas.

Buratino paostīja, nogaršoja varžu mielastu,

– Man kļuva nelabi, – viņš teica, – kas par draņķi!...

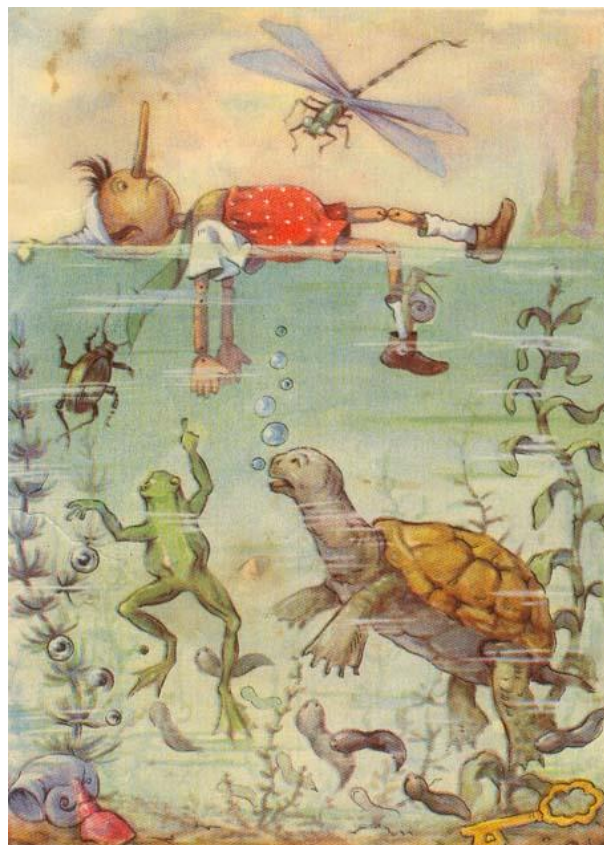
Tad vārdes atkal – visas uzreiz – ieplunkšķēja ūdenī...

Zaļās ūdenslēcas uz dīķa virsmas salīgojās, un parādījās liela, drausmīga čūskas galva. Tā peldēja uz lapu, kur sēdēja Buratino.

Aiz bailēm viņam cepures pušķītis sacēlās stāvus.

Taču tā nemaz nebija čūska.

Tas bija nevienam nekaitīgais bruņurupucis Tortils, jau labi gados un pusakls.

– Ak tu nevēlās lēnīcīgo zeņķi ar īso prātiņu! – Tortils sacīja. – Sēdējis būtu mājās un uzcītīgi mācījies! Nē, viņš tev atdzinies uz Muļķu Zemi!

– Es taču gribēju iegūt vairāk zelta gabalu tētim Karlo... Es esmu ļoti labs un prātīgs puika...

– Tavu naudu nozaguši runcis un lapsa, – bruņurupucis stāstīja. – Viņi skrēja te garām dīķim un apstājās padzerties, un es dzirdēju, kā tie lielījās izrakuši tavu naudu un tās dēļ saplūkušies... Ak tu nevēlās lēnīcīgais stulbeni ar īso prātiņu!...

– Nevis lamāties vajadzētu, – Buratino noņurdēja, – bet palīdzēt cilvēkam... Ko es tagad lai daru? Vai-vai-vai! Kā lai es atgriežos pie tētes Karlo? Ai-ai-ai!...

Viņš berzēja ar dūrēm acis un šņukstēja tik žēli, ka vārdes pēkšņi visas uzreiz nopūtās:

– Uh-uh... Tortil, nu palīdzi cilvēkam!

Bruņurupucis ilgi skatījās mēnesī un kaut ko cilāja atmiņā...

– Reiz es gluži tāpat palīdzēju kādam cilvēkam, bet pēc tam viņš no manas vecmāmiņas un mana vectētiņa izgatavoja bruņurupuča ķemmes, – viņš runāja. Un atkal ilgi raudzījās mēnesī. – Nu ko, pasēdi tepat, cilvēciņ, bet es nolaidīšos dibenā, varbūt atradīšu kādu derīgu lietiņu.

Viņš ievilka savu čūskas galvu un lēni nogrima zem ūdens. Vārdes nočukstēja:

– Bruņurupucis Tortils zina lielu noslēpumu.

Pagāja ilgs ilgs laiks.

Mēness jau rietēja aiz pakalniem.

Zaļās ūdenslēcas no jauna sakustējās, parādījās bruņurupucis, turēdams mutē mazu zelta atslēdziņu.

Viņš to nolika uz lapas pie Buratino kājām.

– Nevēlās lēnīcīgo muļķīt ar īso prātiņu, – Tortils sacīja, – nebēdājies, ka lapsa un runcis tev nozaguši zelta gabalus. Es dodu tev šo atslēdziņu. To neaushi iemeta dīķī kāds vīrs ar tik garu bārdu, ka viņš to parasti sabāza kabatā, lai nemaisās pa kājām. Vai! kā viņš lūdzās, lai es sameklējot viņam dīķa dibenā šo atslēdziņu!

Tortils nopūtās, brītiņu klusēja un tad nopūtas vēlreiz tā, ka no ūdens uzvirvoja burbuļi...

– Bet es viņam nepalīdzēju vis, es tolaik biju gaužām pikts uz cilvēkiem savas vecmāmiņas un vectētiņa dēļ, no kuriem bija izgatavojuši bruņurupuča ķemmes. Bārdainais vīrs daudz stāstīja par šo atslēdziņu, taču es visu esmu aizmirsis. Atceros tikai, ka ar to vajagot atslēgt nezkādas durvis un tas atnesīšot laimi...

Buratino sirds sāka strauji pukstēt, un acis iemirdzējās. Viņš uzreiz bija aizmirsis visas savas nedienas. Izvilcis no jaciņas kabatas dēles, viņš tur iebāza atslēdziņu, pieklājīgi pateicās bruņurupucim Tortilam un vardēm, metās ūdenī un peldus devās uz krastu. Kad viņš kā melna ēna iznira krastmalā, vārdes noducināja viņam pakal:

– Buratino, nepazaudē atslēdziņu!

Buratino bēg no Muļķu Zemes un satiek bēdubrāli

Bruņurupucis Tortils nebija parādījis ceļu, kā izkļūt no Muļķu Zemes.

Buratino skrēja, kurp acīs rādīja. Aiz melnajiem kokiem mirgoja zvaigznes. Pāri ceļam nokarājās klintis. Aizā gulēja miglas blāķis.

Te uzreiz Buratino pa priekšu sāka lēkāt pelēks vīkšķītis. Tūdaļ arī atskanēja suņu riešana.

Buratino pieplaka pie klints. Viņam garām, nikni šņaukādami, aizdrāzās divi Muļķu Pilsētas policijas buldogi.

Pelēkais vīkšķītis pasviedās sāpus no ceļa – pakraujā. Buldogi tam pakal.

Kad soļu dipona un riešana jau bija aizskanējusi tālumā, Buratino deva kājām ziņu; viņš šķina tik ātri, ka zvaigznes zibēt zibēja viņpus melnajiem zariem.

Pēkšņi pelēkais vīkšķītis atkal pārlēca pār ceļu. Buratino paguva saskatīt, ka tas ir zaķis, bet šim jāsus mugurā, to aiz ausīm sagrābis, turas mazs, bāls cilvēciņš.

No piegāzes sāka birt akmentiņi, – buldogi tūlīn zaķim pa pēdām pārlēca pār ceļu, un atkal viss noklusa.

Buratino joza tik āši, ka zvaigznes tagad kā neprātīgas joņoja aiz melnajiem zariem.

Pelēkais zaķis trešoreiz pārcilpoja pār ceļu. Mazais cilvēciņš, aizķēries ar galvu aiz zara, novēlās tam no muguras un nokrita taisni Buratino pie kājām.

– Rrr-vau! Turriet viņu! – zaķim uz pēdām pakal aizauļoja policijas buldogi: acis tiem bija tā pieplūdušas niknuma, ka tie nepamanīja ne Buratino, ne bālā cilvēciņa.

– Ardieu, Malvīn, ardieu uz mūžu! – cilvēciņš raudulīgā balsī nopīkstēja.

Buratino noliecās pār viņu un izbrīnā ieraudzīja, ka tas bija Pjero baltā kreklā ar garām piedurknēm.

Viņš gulēja riteņu grambā ar galvu uz leju un acīm redzot domājās jau pagalam, un, izlaizdams dzīvību, nopīkstēja mīklaino frāzi: «Ardievu, Malvīn, ardievu uz mūžu!»

Buratino sāka viņu purināt, pavilka aiz kājas, – Pjero nekustējās. Tad Buratino salūkoja kabatā noslēpušos dēli un pielika to nedzīvajam cilvēciņam pie deguna.

Dēle bez liekas domāšanas sakampa to aiz deguna. Pjero uzreiz pietrūkās sēdus, sāka kratīt galvu, norāva dēli un novaidējās:

– Ai, izrādās, ka esmu vēl dzīvs!

Buratino satvēra viņu aiz vaigiem, kas bija balti kā zobu pulveris, skūpstīja un taujāja:

– Kā tu šurp nokļuvi? Kāpēc jāji uz pelēkā zaķa?

– Buratino, Buratino, – Pjero attrauca, bailīgi apkārt lūkodamies, – paslēp mani drīzāk... Tie suņi taču nedzinās vis pelēkajam zaķim pakaļ, viņi ķēra mani... Sinjors Karabass Barabass mani vajā dienu un nakti. Viņš nolīga Muļķu Pilsētā policijas suņus un nozvērējās dabūt mani rokā dzīvu vai mirušu.

Tālumā atkal ievankšķējās suņi. Buratino satvēra Pjero aiz piedurknes un ievilka viņu mimozu biezoknī, kas bija piebārstīts apaļiem, dzelteniem smaržīgu ziedu pūslīšiem.

Tur, gulēdams uz trūdošām lapām, Pjero sāka viņam čukstus stāstīt:

– Saproti, Buratino, kādu nakti auroja vējš, lietus gāza kā spaiņiem...

Pjero stāsta, kā viņš, jāsus uz zaķa, nokļuvis Muļķu Zemē

– Saproti, Buratino, kādu nakti auroja vējš, lietus gāza kā spaiņiem. Sinjors Karabass Barabass sēdēja pie pavarda un kūpināja pīpi. Visas lelles jau gulēja. Es vienīgais negulēju. Es domāju par meiteni ar gaišzilajiem matiem...

– Atradis par ko domāt, tad ta muļķis, – Buratino pārtrauca. – Es vakar vakarā aizmuku no tās knīpas – no būceņa ar zirnekļiem.

– Kā! Tu redzēji meiteni ar gaišzilajiem matiem? Tu redzēji manu Malvīni?

– Tad ta brīnums, ko domā! Pinkšķe un uzmākule...

Pjero, rokas vicinādam, pietrūkās kājās:

– Aizved mani pie viņas... Ja tu man palīdzēsi atrast Malvīni, es tev atklāšu zelta atslēdziņas noslēpumu...

– Kā! – Buratino līksmi iesaucās. – Tu zini zelta atslēdziņas noslēpumu?

– Zinu, kur atslēdziņa atrodas, kā to dabūt rokā, zinu, ka ar to jāatslēdz kādas durtiņas... Es noklausījos noslēpumu, un tāpēc sinjors Karabass Barabass mani meklē ar policijas suņiem.

Buratino šausmīgi gribējās tūdaļ pat palieļties, ka noslēpumainā atslēdziņa atrodas viņam kabatā. Lai neizplāpātos, viņš norāva no galvas cepurīti un ietūcīja to mutē.

Pjero lūdzās, lai vedot viņu pie Malvīnes. Buratino ar pirkstu palīdzību paskaidroja šim stulbenim, ka patlaban ir tumšs un bīstami, bet, tiklīdz uzausīs gaismā, viņi dosies pie tās knīpas.

Piespiedis Pjero atkal paslēpties zem mimozas krūmiem, Buratino nobuldurēja vilnainā balsī, jo mute viņam bija aizbāzta ar cepurīti:

– Štāsti tālāk...

– Nu tā tad – kādu nakti auroja vējš...

– To tu jau štāstīji...

– Nu, lūk, – Pjero turpināja, – es, saproti, neguļu un uzreiz dzirdu: pie loga kāds stipri klauvē...

Sinjors Karabass Barabass ierūcās:

– Kas gan tur uzkuļies tādā suņa laikā?

– Tas esmu es – Purvadūķis, – aiz loga atbildēja, – dziedniecības dēļu pārdevējs. Atļaujiet man pie uguns apžāvēties.

Man, saproti, ļoti iegribējās paskatīties, kādi tad tie dziedniecības dēļu pārdevēji ir. Es klusītiņām atliecu aizkara stūri un iebāzu galvu istabā. Un – redzu:

Sinjors Karabass Barabass piecēlās no atzveltna, kā parasts, uzkāpa uz bārdas, nolamājās un atvēra durvis.

Ienāca garš, slapjš vīrs ar mazu mazu seju, kas bija tik grumbaina kā ķervelis. Viņam mugurā bija vecs, zaļš mētelis, pie jostas kuļājās knaibles, kāsiši, nagliņas. Rokās viņš turēja skārda burku un dukuru.

– Ja jums sāp vēders, – viņš teica klanīdamies, it kā mugura tam būtu vidū pušu pārlauzta, – ja jums ir stipras galvas sāpes vai ausīs džinkst, es varu jums aiz ausīm uzlikt kādu pusduci lielisku dēļu.

Sinjors Karabass Barabass noņurdēja:

– Pie velna ar jūsu dēlēm! Varat sildīties pie uguns, cik uziet.

Purvadūķis nostājās ar muguru pret pavardu. Tūdaļ no viņa zaļā mēteļa sāka celties tvaiks, un iesmaržojās pēc dūņām.

– Tirgošanās ar dēlēm vāji sokas, – viņš atkal atsāka. – Par aukstu cūkgaļas šķēli un glāzi vīna esmu gatavs pielikt jums pie gurna duci visskaistāko dēlišu, ja jums ir lauzējs kaulos...

– Pie velna ar jūsu dēlēm! – Karabass Barabass uzbļāva. – Ēdiet gaļu un dzeriet vīnu!

Purvadūķis sāka tiesāt cūkgaļas šķēli, seja viņam savilkās un izstiepās, it kā tā būtu no gumijas. Paēdis un iedzēris viņš palūdza šņaucienu tabakas.

– Sinjor, esmu paēdis un apsildījies, – viņš teica. – Lai atmaksātu par jūsu viesmīlību, es jums atklāšu noslēpumu.

Sinjors Karabass Barabass nopakšķināja pīpi un atteica:

– Pasaulē ir tikai viens noslēpums, ko es gribu zināt. Uz visu pārējo es nospļaujos un nošķaudos.

– Sinjor, – Purvadūķis nerimās, – es zinu lielu noslēpumu, man to izpaua bruņurupucis Tortils.

Pie šiem vārdiem Karabass Barabass izvalbīja acis, uzlēca kājās, sapinās bārdā, klupa taisni virsū pārbiedētajam Purvadūķim, piespieda to pie vēdera un iemaurojās kā vērsis:

– Vismīļo Purvadūķī, manu visdārgo Purvadūķi, stāsti, stāsti jel drīzāk, ko tev atklāja bruņurupucis Tortils!

Tad Purvadūķis pastāstīja viņam šādu notikumu:

«Es ķēru dēles kādā netīrā dīķī netālu no Muļķu Pilsētas. Par četriem soldo dienā es biju nolīdzis kādu nabaga vīru, – tas izģērbās, iekāpa līdz kaklam dīķī un stāvēja tur, līdz viņa kailajām miesām piesūcās dēles.

Tad viņš iznāca krastā, es aplasīju no viņa dēles un sūtīju viņu atpakaļ dīķī.

Kad tādā veidā bijām saķēruši pietiekamu daudzumu dēļu, no ūdens pēkšņi parādījās čūskas galva.

– Paklau, Purvadūķi, – galva sacīja, – tu esi pārbaidījis visus mūsu skaistā dīķa iedzīvotājus, tu jauc ūdeni, tu neļauj man mierīgi atpūsties pēc brokastīm... Kad šī nejdzīvība beigsies?...

Es ieraudzīju, ka tas ir parastais bruņurupucis, un, nemaz nebaidīdamies, atbildēju:

– Kad es būšu izķēris visas dēles jūsu netīrajā pelņķē...

– Es esmu ar mieru no tevis atpirkties, Purvadūķi, lai tu liec mierā mūsu dīķi un nekad vairs nerādies.

Tad es sāku par bruņurupuci ņirgāties:

– Ak tu vecais, peldošais čemodān, dumjo tēvoci Tortil, ar ko gan tu vari no manis atpirkties? Varbūt tikai ar savu kaula vāku, kurā tu slēp ķepas un galvu... Es tavu vāku pārdodu ķemmišu taisīšanai...

Bruņurupucis kļuva gluži zaļš aiz dusmām un teica:

– Dīķa dibenā guļ burvju atslēdziņa... Es pazīstu kādu cilvēku, – tas būtu gatavs uz visu ko pasaulē, lai dabūtu šo atslēdziņu rokā...»

Purvadūķis vēl nebija paguvis šos vārdus izteikt, kad Karabass Barabass visā galvā iegaudojās:

– Šis cilvēks esmu es! es! es! Vismīļo Purvadūķi, nu kāpēc tad tu nepaņēmi no bruņurupuča atslēdziņu?

– Tā tik vēl trūka! – Purvadūķis atbildēja un savilka visu seju vienās krunkās, tā ka tā sāka izskatīties pēc vārīta ķerveļa. – Tā tik vēl trūka! – izmainīt vislieliskākās dēles pret nezkādu tur atslēdziņu... Īsi sakot, mēs ar bruņurupuci saķīvējāmies, un šis, ķepu no ūdens pacēlis, teica:

«Zvēru, ka ne tu, ne arī kāds cits nedabūsiet burvju atslēdziņu. Zvēru, ka to dabūs vienīgi tas cilvēks, kas piespiedīs visus dīķa iedzīvotājus man to lūgt...

Ar paceltu ķepu bruņurupucis ienira ūdenī».

– Nevilcinoties ne mirkli, skriet uz Muļķu Zemi! – iekliedzās Karabass Barabass, ar skubu bāzdams bārdas galu kabatā, tverdams cepuri un lukturi. – Es apsēdīšos dīķa malā. Es aizkustinoši smaidīšu. Es lūgšu vades, kurkulēnus, ūdensvaguļus, lai tie lūdz bruņurupuci... Es solīšu tiem pusotra miljona vistreknāko mušu... Es skaļi raudāšu kā vientuļa govs, vaidēšu kā slima vista, šņukstēšu kā krokodils. Es metīšos ceļos vismazākā vardulēna priekšā... Man jādabū atslēdziņa! Es iešu uz pilsētu, es ieiešu kādā mājā, es iekļūšu istabā zem kāpnēm... Es sameklēšu mazas durtiņas, – visi staigā tām garām un neviens nepamana. Iebāzīšu slēdzeni atslēgas caurumā...

– Tobrīd, saproti, Buratino, – stāstīja Pjero, sēdēdams zem mimosas uz satrupējušām lapām, – man kļuva tik interesanti, ka es visā augumā izliecos ārpus aizkara.

Sinjors Karabass Barabass mani ieraudzīja.

– Tu noklausies, nelieti! – un viņš grasījās mani sagrābt un iemest ugunī, taču atkal sapinās bārdā un ar briesmīgu brikšķi, krēslus gāzdams, izstiepās garšļaukus uz grīdas.

Neatceros, kā es atrados aiz loga, kā pārrāpos pār žogu. Tumsā šņāca vējš un kapāja lietus.

Tumšo padebesī virs manas galvas apgaismoja zibens, un desmit soļu aiz sevis es ieraudzīju skrienam Karabasu Barabasu un dēļu pārdevēju... «Pagalam esmu», es nodomāju, paklupu, nokritu uz kaut kā mīksta un silta, satvēru kādas ausis...

Tas bija pelēkais zaķis. Viņš aiz bailēm iespiedzās, palēcās uz augšu, taču es cieši turēju to aiz ausīm, un mēs drāzāmies tumsā pār laukiem, vīna dārziem, sakņu dobēm.

Kad zaķis piekusa un apsēdās, aizvainoti čāpstinādams šķelto lūpu, es skūpstīju viņam pierīti:

– Nu, lūdzams, nu vēl mazlietiņ palēksim, pelēcīt... Zaķis nopūtās, un mēs atkal joņojām nezkurp, te uz labo, te uz kreiso...

Kad mākoņi bija izklīduši un uzlēca mēness, es ieraudzīju kalna pakājē pilsēteli ar zvanu torņiem, kas bija izžodzījušies uz visām pusēm.

Pa ceļu uz pilsētu joza Karabass Barabass un dēļu pārdevējs.

Zaķis sacīja: «Ehe-he, te nu ir tā zaķa laime! Viņi dodas uz Muļķu Pilsētu nolīgt policijas suņus. Kā likts, mēs esam pagalam».

Zaķim dūša sašļuka papēžos. Viņš iebāza purnu ķepiņās un nokāra ausis. Es lūdzos, es raudāju, es pat klanījos viņam līdz zemei. Zaķis nekustējās.

Taču, kad no pilsētas izauvoja divi struppurņi buldogi ar melniem apsējiem ap labo ķepu, zaķis sāka sīki drebēt pie visām miesām, – es tikko paguvu uzlēkt tam jāšus mugurā, kad tas šāvās projām pa mežu kā divi deviņi...

Pārējo tu pats redzēji, Buratino.

Pjero bija beidzis savu stāstu, un Buratino viņam piesardzīgi jautāja:

– Bet kurā namā un kurā istabā zem kāpnēm atrodas durvis, ko var atvērt ar atslēdziņu?

– To Karabass Barabass nepaguva izstāstīt... Ak, vai mums nav vienalga, – atslēdziņa taču ir ezera dibenā... Mēs nekad neredzēsim laimi...

– Bet vai to tu esi redzējis? – Buratino iekliedza viņam ausī. Un, izvilcis no kabatas atslēdziņu, pagrozīja to Pjero degungalā. – Te tā ir!

Buratino un Pjero ierodas pie Malvīnes, bet viņiem tūlī jābēg kopā ar Malvīni un pūdeli Artemonu

Kad saule bija pacēlusies virs klinšainās kalnu virsotnes, Buratino un Pjero izlīda no krūma apakšas un skriešus devās pāri laukam, pa kuru sīkspārnis viņnakt no zilmatainās meitenes mājas bija aizvedis Buratino uz Muļķu Zemi.

Smieklī nāca, uz Pjero skatoties, – tik ļoti viņš steidzās drīzāk ieraudzīt Malvīni.

– Paklau, Buratino, – viņš jautāja pēc katrām piecpadsmit sekundēm, – kā tev šķiet, vai viņa par mani priecāsies?

– Kā lai es zinu...

Pēc piecpadsmit sekundēm atkal:

– Paklau, Buratino, un ja nu viņa nepriecājas?

– Kā lai es zinu!

Pēdīgi viņi ieraudzīja balto mājiņu ar aizvirtņiem, uz kuriem bija uzzīmēta saule, mēness un zvaigznes.

No skursteņa kāpa dūmi. Virs tiem peldēja neliels mākonis, kas izskatījās pēc kaķa galvas.

Pūdelis Artemons sēdēja uz lieveņa un lāgu lāgiem rūca uz šo mākonī.

Buratino ne visai gribējās atgriezties pie meitenes ar gaišzilajiem matiem. Taču viņš bija izsalcis un jau iztālēm saoda vārīta piena smaržu.

– Ja tā knīpa atkal būs ieņēmusies prātā mūs audzināt, padzersimies piena, – un es neparko te nepalikšu.

Tobrīd Malvīne iznāca no namiņa. Vienā rokā viņa nesa porcelāna kafijas kannu, otrā – groziņu ar cepumiem.

Acis viņai vēl aizvien bija saraudātas, – viņa bija pārliecināta, ka žurkas aizvilkušas Buratino no pažobeles un apēdušas.

Līdzko viņa apsēdās pie lelļu galda, kas stāvēja uz grantētā celiņa, kad debeszilās puķes salīgojās, virs tām kā baltas un dzeltenas lapas pacēlās gaisā tauriņi un ieradās Buratino un Pjero.

Malvīne ieplēta tik platas acis, ka abi koka puikas viegli būtu varējuši tajās ielēkt.

Pjero, Malvīni ieraudzījis, sāka murmināt tik nesakarīgus un mulķīgus vārdus, ka mēs tos te neatkārtosim.

Buratino sacīja, it kā nekas nebūtu noticis:

– Te nu es viņu atvedu, – audziniet...

Malvīne beidzot saprata, ka tas nav sapnis.

– Ai, kas par laimi! – viņa nočukstēja, taču tūdaļ pat piebilda pieauguša cilvēka balsī:

– Puikas, tūlī ejiet mazgāties un zobus tīrīt. Artemon, aizved zēnus pie akas.

– Tu redzēji, – Buratino noņurdēja, – šai punktā viņa ir drusku ķerta – mazgāties, zobus tīrīt... Kuru katru novedīs kapā ar savu tīrību...

Viņi tomēr nomazgājās. Artemons ar astes gala pušķīti nosukāja viņiem jaciņas...

Visi sasēdās pie galda. Buratino ēda pilnu muti. Pjero neiekoda pat ne kumosīņa tortes; viņš raudzījās Malvīnē tā, it kā tā būtu taisīta no mandeļu mīklas. Galu galā viņai tas apnika.

– Nu, – viņa to uzrunāja, – ko jūs tādu esat ieraudzījis manā sejā? Lūdzu brokastojiet mierīgi.

– Malvīn, – Pjero atbildēja, – es jau sen vairs nekā neēdu, es dzejoju...

Buratino sāka kratīties no smiekliem.

Malvīne izbrīnā atkal plaši ieplēta acis:

– Tādā gadījumā – palasiet savus dzejolišus.

Viņa atbalstīja vaigu savā skaistajā rociņā un pacēla brīnišķīgās acis uz mākonī, kas atgādināja kaķa galvu.

Pjero sāka lasīt pantiņus tik gaudulīgā balsī, it kā viņš sēdētu dziļas akas dibenā.

Klīst Malvīna⁴ mana tālā svešumā,
Man zudusi Malvīna, mana līgava...
Nīkstu raudās un gaudās, – ak, prātīgāk gan
No dzīvības lellīgās šķirties būs man...

Pjero vēl nepaspēja nolasīt līdz galam, Malvīne nepaguva paslavēt pantus, kas viņai ļoti patika, kad uz grantētā celiņa parādījās krupis.

Acis briesmīgi izbolījās, viņš nobēra:

– Šonakt prātu izkūkojušais bruņurupucis Tortils izstāstīja Karabasam Barabasam visu par zelta atslēdziņu...

Malvīne izbailēs iekliedzās, kaut gan nekā nesaprata. Pjero izklaidīgs kā visi dzejnieki, izmeta dažus nesakarīgus izsaukumus, ko šeit neminēsim. Toties Buratino uzreiz pietrūkās kājas un sāka bāzt kabatās cepumus, cukuru un konfektes:

– Bēgsim, cik iespējams, ātrāk. Ja policijas suņi atvedīs šurp Karabasu Barabasu, mēs esam pagalam.

Malvīne nobāla kā balta tauriņa spārns. Pjero, nodomājis, ka viņa mirst, uzgāza tai virsū kafijas kannas saturu, un Malvīnes skaistais tērps aplija ar kakao.

⁴ V.E.: Krieviski viņa, protams, ir Мальвина, bet kāpēc dzejolī viņas vārds latviski ir ceturtajā deklinācijā, kamēr visur citur – piektajā? Arī pats Pjero iepriekš sauc viņu par Malvīni, nevis Malvīnu.

Skaļi riedams, piesteidzās Artemons, – viņš bija tas, kam vajadzēja mazgāt Malvīnes tērpus, – sagraba Pjero aiz apkakles un sāka viņu kratīt, līdz Pjero stostīdamies izspieda:

– Diezgan, lūdzu...

Krupis izvalbītām acīm nolūkojās šai kņadā un atkal atkārtoja:

– Karabass Barabass ar policijas suņiem būs klāt pēc stundas ceturkšņa...

Malvīne aizskrēja pārgērbties. Pjero izmisumā laužīja rokas un mēģināja mesties augšpēdus zemē uz smilšainā celiņa. Artemons stiepa saiņus ar saimniecības piederumiem. Klaudzēja durvis. Zvirbuļi krūmā neganti tērgāja. Bezdelīgas šaudījās gar pašu zemi. Lai pastiprinātu paniku, pūce bēniņos sāka mežonīgi smieties.

Vienīgi Buratino nezaudēja galvu. Viņš uzkrāva Artemonam divus saiņus ar pašām nepieciešamākajām lietām. Uz saiņiem uzsēdināja Malvīni, kas bija tērpusies glītā ceļa kostīmā. Pjero viņš lika turēties sunim pie astes. Pats nostājās priekšā:

– Bez panikas! Bēgam!

Kad viņi – tas ir, Buratino, kas vīrišķīgi soļoja sunim pa priekšu, Malvīne, ko uz saiņiem svaidīja augšup lejup, un vispēdīgi Pjero, kas vesela saprāta vietā bija piebāzts ar mulķīgiem pantiem, – kad viņi iznāca no biezās zāles klajā laukā, no meža izlīda Karabasa Barabasa pinkainā bārda. Viņš ar delnu aizsedza acis no saules un aplūkoja apkārtni.

Briesmīgā kauja mežmalā

Sinjors Karabass Barabass turēja saitē divus policijas suņus. Ieraudzījis bēgļus klajā laukā, viņš ieplēta plēsīgo muti.

– Aha! – viņš iebļāvās un palaida suņus vaļā.

Niknie suņi vispirms sāka ar pakāļkājām kārpīt zemi. Viņi pat nerūca, viņi pat skatījās pavisam uz otru pusi un nevis uz bēgļiem, – viņi bija tik lepnī uz savu spēku.

Tad suņi lēnām devās uz to vietu, kur šausmās bija palikuši stāvam Buratino, Artemons, Pjero un Malvīne.

Šķita, ka viss ir pagalam. Karabass Barabass čapoja policijas suņiem nopakaļ. Viņa bārda ik brīdī līda laukā no svārku kabatas un piņājās pa kājām.

Artemons, asti iemiedzis, nikni rūca. Malvīne vicināja ar rokām:

– Man bail, man bail!

Pjero, rokas nolaidis, raudzījās uz Malvīni, pārliecināts, ka viss pagalam.

Pirmais attapās Buratino.

– Pjero, – viņš iesaucās, – ņem knīpu pie rokas un skrieniet uz ezeru pie gulbjiem... Artemon, met nost saiņus, noņem pulksteni, – tev būs jācīnās!...

Malvīne, izdzirdusi šo vīrišķīgo rīkojumu, nolēca no Artemona muguras un, svārkus sacēlusi, tecinās devās uz ezeru, Pjero viņai sekoja.

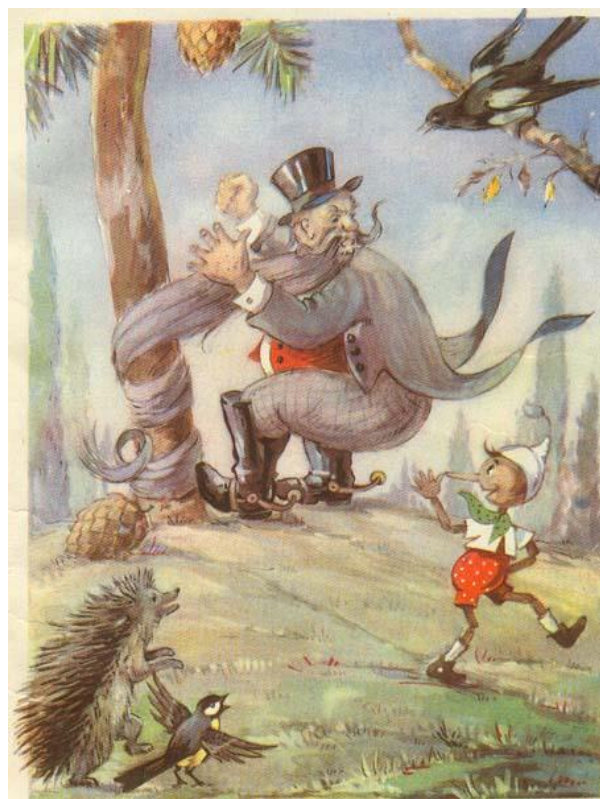
Artemons nosvieda saiņus zemē, noraisīja pulksteni no ķepas un lenti no astes galiņa. Baltos zobus atņirdzis, viņš palēcās pa kreisi, palēcās pa labi, izstaipīdams muskuļus, un arī sāka atvilkdamies ar pakāļkājām kārpīt zemi.

Buratino uzrāpās pa sveķaino stumbru pīnijā, kas vientuļa auga klajā laukā, un, uzlīdis pašā galotnē, sāka kliegt, gaudot un spiegt pilnā kaklā:

– Zvēri, putni, kukaiņi! Mūsējos sit! Glābiet nevainīgus koka cilvēciņus!...

Policijas buldogi, it kā nupat tikai būtu ieraudzījuši Artemonu, uzreiz klupa viņam virsū. Veiklais pūdelis izlocījās un ielaida zobus vienam sunim strupajā astes stumbenī, otram ciskā.

Buldogi neveikli pagriezās un no jauna gāzās pūdelim virsū. Viņš palēcās uz augšu, ļaudams tiem izskriet sev pa apakšu, un atkal paguva vienam izcēt sānus, otram – muguru.

Buldogi trešoreiz metās viņam virsū. Tad Artemons, nolaidis asti zālē, sāka riņķiem vien jozt apkārt pa lauku, te pielaidams policijas suņus sev tuvumā, te mezdamies sāņus turpat jau tiem degungalā... Struppurņi buldogi tagad patiesi saniknojās, tie sāka sēkt un nesteidzīgi, stūrgalvīgi skrēja Artemonam nopakaļ, gatavi kaut vai nobeigties, bet pieklūt kustīgajam pūdelim pie rīkles.

Pa to laiku Karabass Barabass, piegājis pie pīnijas, aptvēra tās stumbru un sāka purināt:

– Kāp zemē, kāp zemē!

Buratino ar rokām, kājām un zobiem ieķērās zarā. Karabass Barabass tā kratīja koku, ka visi čiekuri zaros sašūpojās.

Pīnijas čiekuri ir dzeloņaini un smagi, pamazas melones lielumā. Ja ar tādu čiekuru trāpa pa galvu – vai-vai!

Buratino ar mokām turējās pie līganā zara. Viņš redzēja, ka Artemons jau izkāris mēli kā sarkanu lupatu un lec aizvien lēnāk.

– Atdod atslēdziņu, – Karabass Barabass platu rīkli ieaurojās.

Buratino parāpās pa zaru, nokļuva līdz pamatīgam čiekuram un sāka kost pušu kātiņu, kurā tas turējās. Karabass Barabass sakratīja stiprāk, un smagais čiekurs šāvās lejup – pakš! – taisni viņam pa atrieztajiem zobiem.

Karabass Barabass pat apsēdās.

Buratino norāva otru čiekuru, un tas – pakš! – nokrita Karabasam Barabasam taisni uz paura, tikpat kā uz bungām.

– Mūsejos sit! – atkal iekliedzās Buratino. – Palīgā nevainīgiem koka cilvēkiem!

Pirmās palīgā atļaidās svīres, – zemu šaudīdamās, tās vilka slaidus lokus turpat buldogiem degungalā. Suņi velti kņadzināja zobus, – svīre jau nav muša: kā pelēks zibens tā – ž-žvīks! – un taisni gar purnu!

No mākoņa, kas izskatījās pēc kaķa galvas, nokrita melna klija – tā pati, kas parasti Malvīnei nesa medījumu; tā ietrieca nagus policijas sunim mugurā, savicinājusi savus varenos spārnus, strauji uzlidoja, pacēla suni gaisā un tad palaida to vaļā...

Suns smilgstēdams nogāzās zemē ar ķepām gaisā.

Artemons drāzās no sāniem otram sunim virsū, visā sparā notrieca to zemē un iekodis atlēca nost...

Un atkal Artemons joņoja pa lauku ap vientuļo pīniju, un viņam pakaļ cilpoja izpluinītie, sakostie policijas suņi.

Artemonam palīgā ieradās krupji. Tie vilka divus zalkšus, kas aiz vecuma bija kļuvuši akli. Zalkšiem tik un tā bija gals klāt – vai nu zem sapuvuša celma, vai gārņa vēderā. Krupji bija tos pierunājuši mirt varoņu nāvē.

Dižciltīgais Artemons tagad nolēma doties atklātā kaujā.

Viņš attupās uz astes un atņirdza zobus.

Buldogi metās tam virsū, un viņi visi trīs sapinās vienā ripojošā jūklī.

Artemons klabināja žokļus, skrāpējās ar nagiem. Buldogi, nelikdamies ne zinīs par kodumiem un skrāmbām, tīkoja vienu: ar nāvīgu kodienu pieklūt Artemonam pie rīkles. Smilkstoņa un kaukšana skanēja pa visu lauku.

Artemonam palīgā steidzās ežu ģimene: pats ezis, eziene, eža sievasmāte, divas neprecētas eža krustmātes un mazie ezēni.

Dūkdamas lidoja melni samtainās kameņes zelta apmetņos, švirkstināja spārnus negantie sirši. Līda skrejvaboles un kodēji vaguļi ar garām ūsām.

Visi zvēri, putni un kukaiņi pašreizēji metās virsū ienīstajiem policijas suņiem.

Ezis, eziene, eža sievasmāte, divas neprecētas eža krustmātes un mazie ezēni savilkās kamoliņos un ar kroketa bumbas ātrumu šāvās ar adatām buldogiem purnā.

Kameņes un sirši skrējienā dzēla tiem ar saindētiem dzeloņiem. Nopietnās skudras nesteidzīgi līda tiem nāsīs un šļāca tur indīgo skudru skābi.

Skrejvaboles un vaguļi koda nabā.

Klija ar līko knābi cirta pa pakausi drīz vienam sunim, drīz otram.

Tauriņi un mušas blīvā mākonītī nūdzēja tiem acu priekšā, aizsegdami gaismu.

Krupji turēja gatavībā divus zalkšus, kas bija ar mieru mirt varoņu nāvē.

Un, rau, kad viens no buldogiem plaši atvēra muti, lai izšķaudītu indīgo skudru skābi, vecais, aklais zalktis šāvās ar galvu tam rīklē un skrūveniski iebrāuca barības vadā.

Tas pats notika ar otru buldogu: otrs aklais zalktis metās tam rīklē.

Abi suņi, sadurstīti, sadzelti, saskrāpēti, – bez elpas palikuši, nevarīgi valstījās pa zemi.

Dižciltīgais Artemons izgāja no kaujas kā uzvarētājs.

Pa to laiku Karabass Barabass beidzot bija izvilcis no milzīgās mutes aso čiekuru.

No belziena pa pauri acis viņam bija izvalbījušās. Grīļodamies viņš atkal ķērās pie pīnijas stumbra. Vējš plandīja viņa bārdu.

Buratino, sēdēdams pašā galotnē, pamanīja, ka Karabasa Barabasa bārdas gals, vēja cilāts, pielipa pie sveķainā stumbra.

Buratino sašūpojas zarā un ķircinādams iespiezās:

– Tēvocīt, nenokērsi, nenokērsi, tēvocīt!...

Viņš nolēca zemē un sāka skriet pīnijai apkārt. Karabass Barabass, rokas izstiepis, lai satvertu zeņķi, grīļodamies sāka skriet viņam pakaļ ap koku.

Apskrēja vienreiz, nupat, nupat, šķiet, būtu krampjainiem pirkstiem sagrābis bēgošo zeņķi, apskrēja otrreiz, apskrēja trešoreiz...

Bārda viņam tinās ap koku un cieši pielipa pie sveķiem.

Kad bārda izbeidzās un Karabass Barabass atdūrās ar degunu kokā, Buratino parādīja viņam garu mēli un tecīņus devās uz Gulbju ezeru meklēt Malvīni un Pjero.

Izplūkātais Artemons uz trim kājām, ceturto pierāvis, klibu suņa riksi steberēja viņam pakaļ.

Uz lauka palika divi policijas suņi, par kuru dzīvību acīm redzot nevarēja dot ne sprāgušu mušu, un apjukušais leļļu zinātņu doktors sinjors Karabass Barabass, ar bārdu cieši pielipis pie pīnijas stumbra.

Alā

Malvīne un Pjero sēdēja meldros uz slapja, silta ciņa. No augšas viņus piesedza zirnekļa tīkls, kas bija piegružots spāru spārniem un izsūkātiem odiem.

Mazi, gaišzili putniņi, spurgdami no meldru, jautrā izbrīnā vēroja rūgti raudošo meiteni.

Iztālēm skanēja izmisīgas vaimanas un spieģšana, – acīm redzot tur Artemons un Buratino dārgi pārdeva savas dzīvības.

– Man bail, man bail! – Malvīne vienā laidā atkārtoja un izmisumā aizsedza acis un slapjo seju ar dadža lapiņu.

Pjero mēģināja viņu iepriecināt ar pantiņu:

Cinītis mums sēdeklis,
Puķītēm tas apaudzis,
Dzeltenām un mīlīgām,
Ļoti, ļoti smaržīgām.
Paies visa vasara
Uz šī jaukā cinīša
Divatā, ak, abiem mums,
Visiem tas būs pārsteigums...

Malvīne piecirta kājas:

– Jūs, zēn, esat man apnicis, apnicis!... Noplūciet jel svaigu dadzi, – redzat taču, ka šis te ir gluži samircis un vienos caurumos.

Pēkšņi troksnis un spieģšana tālē aplusa. Malvīne lēni sasita rokas:

– Artemons un Buratino ir pagalam...

Un metās ar seju uz ciņa zaļajā sūnā.

Pjero stulbi mīņājās viņai apkārt. Vējš klusu svilpoja meldru skarās.

Beidzot atskanēja soļi. Nebija šaubu, tur nāca Karabass Barabass, lai rupji sagrābtu Malvīni un Pjero un iebāztu tos savās bezgalīgi dziļajās kabatās. Meldri pašķīrās, – un parādījās Buratino: deguns gaisā, mute līdz ausīm. Viņam nopakaļ pieklibodams kūlās izplūkātais Artemons ar diviem saiņiem uz muguras...

– Ko domā, – iegribējuši ar mani kauties! – Buratino runāja, nelikdamies manām Malvīnes un Pjero prieku. – Nospļauties man uz runci, uz lapsu, uz policijas suņiem, uz pašu Karabasu Barabasu – tfu! Knīpa, kāp sunim mugurā; zeņķi, turies pie astes! Aiziet!...

Un viņš vīrišķīgi sāka soļot pa ciņiem, ar elkoņiem pašķirdams meldrus, – ezeram apkārt uz viņu pusi...

Malvīne un Pjero neuzdrošinājās pat pajautāt viņam, kā beigusies ciņa ar policijas suņiem un kāpēc Karabass Barabass nedzenas viņiem pakaļ.

Kad viņi bija nonākuši ezera otrā krastā, dižciltīgais Artemons sāka smilstēt un klibot uz visām četrām. Vajadzēja apstāties, lai pārsietu viņam brūces. Zem akmeņainā piekalnītē augošās priedes milzu saknēm viņi ieraudzīja alu. Tur ievilkā saiņus, un turpat ielīda arī Artemons.

Dižciltīgais suns vispirms aplaizīja katru ķepu, tad pastiepa to Malvīnei. Buratino plēsa vecu Malvīnes kreklu, gatavodams saites, Pjero tās turēja, Malvīne pārsēja ķepas.

Pēc pārsiešanas Artemonam ielika termometru un suns mierīgi aizmiga.

Buratino parīkoja:

– Pjero, aizjoz uz ezeru un atnes ūdeni.

Pjero paklausīgi aiztenterēja, pantiņus murminādam un klupdams, pazaudēja pa ceļam vāciņu un atnesa tējkanas dibenā mazu lāsīti ūdens. Buratino sacīja:

– Malvīn, aizteci, salasi žagarus ugunskuram.

Malvīne pārmetoši paraudzījās uz Buratino, paraustīja pleciņu un atnesa dažus sausus stiebriņus. Buratino nopūtās:

– Tīrā sodība ar tiem labi audzinātajiem...

Tad viņš pats atnesa ūdeni, pats salastīja žagarus un priežu čiekurus un pats sakūra pie alas ieejas ugunskuru – tik brāzmainu, ka smuidrajai priedei zari vien līgojās... Pats izvārtīja ūdenī kakao.

– Aši! Sēdieties brokastot...

Malvīne visu šo laiku, lūpas sakniebusi, klusēja. Taču tagad viņa ļoti stingri – pieauguša cilvēka balsī – teica:

– Nedomājiet, Buratino, ja jūs esat cīnījies ar suņiem un uzvarējis, esat izglābis mūs no Karabasa Barabasa un arī turpmāk izturējies vīrišķīgi, ka tad tas jūs atbrīvo no nepieciešamības pirms ēšanas mazgāt rokas un tīrīt zobus...

Buratino tā arī apsēdās: – te tev nu bija! – un bolīja acis uz šo knīpu ar dzelzs raksturu.

Malvīne izgāja no alas un sasita plaukstas:

– Tauriņi, kāpuri, vaguļi, krupji...

Nepagāja ne minūte, kad salidoja lieli tauriņi, notriepušies ar ziedu putekšņiem. Atrāpoja kāpuri un drūmās mēslu vaboles.

Vēderus plakšķinādami, atlampačoja krupji...

Tauriņi, spārnus plivinādami, apsēdās uz alas sienām, lai iekšpusē būtu skaisti un grūstoša zeme neieklūtu ēdienā.

Mēslu vaboles sarīpināja bumbulīšos visus uz alas grīdas sakrājušos netīrumus un izšķūrēja tos laukā.

Trekns, balts kāpurs uzrāpās Buratino uz galvas un, pār degunu nokāries, izspieda viņam uz zobiem mazliet pastas. Gribot negribot bija jātīra zobi.

Otrs kāpurs notīrīja zobus Pjero.

Ieradās nomiegoties āpsis, kas izskatījās pēc pinkaina sivēna... Viņš paņēma ķepā brūnos kāpurus, izspieda no tiem brūnu apavu ziedi un ar asti pamatīgi notīrīja visus trīs kurpju pārus – Malvīnes, Buratino un Pjero.

Notīrījis nožāvājās: ā-hā-hā, – un gāzelēdamies aizlīgoja.

Ielidoja rosīgs, raibs, jautrs puputis ar sarkanu cekulu, kas sacēlās stāvus, kad viņš par kaut ko brīnījās.

– Kuru sasukāt?

– Mani, – atsaucās Malvīne. – Iesprogojiet un sasukājiet, esmu izspūrusi...

– Bet kur tad spogulis? Paklausieties, mīlulīt...

Te iejaucās bolači krupji:

– Mēs atnesīsim...

Desmit krupji, vēderus plakšķinādami, devās uz ezeru. Spoguļa vietā viņi atstiepa spoguļkarpu, tik treknu un miegainu, ka tai bija vienalga, kurp to velk aiz spurām.

Karpu nostatīja uz astes Malvīnei priekšā. Lai tā nenoslāptu, tai lēja ar tējkanu mutē ūdeni.

Rosīgais puputis sasprogoja un uzsukāja Malvīni. Uzmanīgi noņēma no sienas vienu no tauriņiem un ar to nopūderēja meitenei degunu.

– Gatavs, dārgumiņ...

Un – trr! – kā raibs kamoltiņš izlidoja no alas. Krupji aizstiepa spoguļkarpu atpakaļ uz ezeru. Buratino un Pjero – dziedī vai raudī – nomazgāja rokas un pat kaklu. Malvīne atļāva sēsties brokastot. Pēc brokastīm, nopurinājusi no klēpja drupaņiņas, viņa sacīja:

– Buratino, mans draugs, viņreiz mēs palikām pie diktāta. Turpināsim stundu...

Buratino gribēja izlēkt no alas un iet, kurp acis rāda. Taču nevarēja tā pamest nevarīgos biedrus un slimo suni! Viņš noņurdēja:

– Rakstāmlietas nepaņēmām līdzī...

– Nav tiesa, paņēmām gan, – nostenēja Artemons. Viņš aizlīda pie saiņa, ar zobiem atraisīja to un izvilka tintes pudelīti, penali, burtnīcu un pat mazu globusu.

– Neturiet spalvaskātu tik krampjaini un tik pārāk tuvu pie spalvas, citādi jūs notraipīsiet pirkstus ar tinti, – Malvīne pamācīja. Viņa pacēla skaistās actiņas pret tauriņu izraibotajiem alas griestiem un...

Šai brīdī atskanēja zaru brakšķēšana un rupjas balsis, – gar alu aizgāja dziedniecības dēļu pārdevējs Purvadūķis un Karabass Barabass, kurš tikko vilka kājas.

Leļļu teātra direktoram pierē kvēloja milzīgs puns, deguns bija sapampis, bārda vienās pinkās un sveķiem notripta.

Vaidēdams un splanādamies viņš runāja:

– Tālu viņi nevar būt aizbēguši. Viņi tepat kaut kur mežā ir.

Buratino nolemj – lai tur vai kas – izdibināt no Karabasa Barabasa zelta atslēdziņas noslēpumu

Karabass Barabass un Purvadūķis lēnām aizgāja alai garām.

Pa to laiku, kamēr līdzenumā norisinājās kauja, dziedniecības dēļu pārdevējs bija bailēs tupējis aiz krūma. Kad viss bija beidzies, viņš pagaidīja, līdz Artemons un Buratino pazudis biežajā zālē, un tikai tad ar lielām pūlēm atplēsa Karabasa Barabasa bārdu no pīnijas stumbra.

– Tad tā zeņķis jūs apstrādājis, – Purvadūķis sacīja. – Vajadzēs jums pie pakauša pielikt divi duči vislabāko dēļu...

Karabass Barabass ierēcās:

– Simttūkstoš velnu! Skrejam ašāk gūstīt tos neliēšus!...

Karabass Barabass un Purvadūķis devās bēgļiem pa pēdām. Viņi ar rokām šķirstīja zāli, aplūkoja katru krūmu, apčamdīja katru cinīti.

Viņi redzēja ugunskura dūmus pie vecās priedes saknēm, taču tiem neienāca ne prātā, ka alā paslēpušies koka cilvēciņi un turklāt sakūruši sārtu.

– Es to nelieti Buratino sagraižu ar kabatas nazīti sīkos gabaliņos, – Karabass Barabass sodījās.

Bēgļi noslēpās dziļāk alā.

Ko nu lai dara? Bēgt? Bet Artemons, viss pārsējos ievīstīts, bija cieši aizmidzis. Sunim vajadzēja gulēt divdesmit četras stundas, lai brūces sadzītu.

Vai tiešām pamest krietno suni vienu pašu alā?

Nē, nē, ja jau glābties, tad visiem kopā, ja iet bojā, – tad arī visiem kopā...

Buratino, Pjero un Malvīne alas dibenā, degunus kopā sabāzuši, ilgi apspriedās. Nolēma: nogaidīt šeit līdz rītam, ieeju alā aizmaskēt ar žagariem un, lai Artemons drīzāk izveseļotos, taisīt viņam barojošu klistiru.

Buratino sacīja:

– Es tomēr gribu, lai tur vai kas, izzināt no Karabasa Barabasa, kur ir tās durvis, ko var atdarīt ar zelta atslēdziņu. Aiz durvīm glabājas kas lielisks, brīnišķīgs... Un tas atnesīs mums laimi...

– Man bail palikt bez jums, man bail, – Malvīne novaidējās.

– Bet kam tad jums Pjero?

– Ak, viņš tikai lasa pantīnus...

– Es sargāšu Malvīni kā lauva, – Pjero iesaucās piesmakušā balsī, kādā mēdz runāt lieli plēsoņas, – jūs mani vēl nepazīstat...

– Vareni, Pjero, sen jau tā vajadzēja!

Un Buratino skriešus aizlikās Karabasam Barabasam un Purvadūķim pa pēdām.

Drīz vien viņš tos ieraudzīja. Leļļu teātra direktors sēdēja strauta malā, un Purvadūķis lika viņam uz puna zirgskābeņu lapu kompresi. Iztālēm varēja dzirdēt nikni kurkstam tukšo Karabasa Barabasa vēderu un vienmuļu pīkstoņu, kas nāca no dziedniecības dēļu pārdevēja tukšajām iekšām.

– Sinjor, jums nepieciešams iestiprināties, – Purvadūķis runāja, – neliēšu meklēšana var ieilgt līdz vēlai naktij.

– Es pašlaik būtu apēdis veselu sivēntiņu un pāris pīlītes, – Karabass Barabass īdzīgi atbildēja.

Draugi galdi vilkās uz traktieri «Pie trīs grunduļiem», – tā izkārti varēja manīt vīdam piekalnē. Taču ātrāk nekā Karabass Barabass un Purvadūķis turpu aizmetās Buratino, zemu pie zāles liekdamies, lai viņu nepamana.

Netālu no traktiera durvīm Buratino piezagās klāt lielam gailim, kas, atradis graudiņu vai cāļa ķidas gabaliņu, lepni sapurināja sarkano seksti, kārpīja ar nagiem zemi un satraukts aicināja vistas mīloties:

– Ko-ko-ko!...

Buratino pastiepa viņam uz delnas mandeļu tortes drupatiņas:

– Lūdzu, ēdiet, sinjor virspavēlniek!

Gailis stingri paraudzījās koka zēnā, taču nenoturējās un ieknāba viņam sauļā.

– Ko-ko-ko!...

– Sinjor virspavēlniek, man vajadzētu iekļūt traktierī, taču tā, lai saimnieks mani nepamana. Es paslēpšos aiz jūsu lieliskās, daudzkrāsainās astes, un jūs aizvedīsiet mani līdz pašam pavardam. Vai jā?

– Ko-ko! – gailis vēl lepnāk noteica.

Viņš nekā nebija sapratis, taču, lai neierādītu, ka nekā nesaprot, cienīgi soļoja uz vaļējām traktiera durvīm. Buratino iekūrās zem spārniem viņam sānos, aizsedzās ar asti un uz pirkstgaliem iezagās virtuvē pie paša pavarda, kur rosījās plikpauris traktiernieks, grozīdams uz pavarda iesmus un pannas.

– Tiš projām, vecā buljona gaļa! – traktiernieks uzbrēca gailim un tā iespēra ar kāju, ka gailis:

– Ku-dē-ka-ka! – izmisīgi bļaudams, izlidoja laukā pie pārbiedētajām vistām.

Buratino nepamanīts izšmauca saimniekam gar kājām un notupās aiz lielas māla krūzes.

Tobrīd atskanēja Karabasa Barabasa un Purvadūķa balsis.

Saimnieks, zemu klanīdamies, izgāja viņiem pretim.

Buratino ielīda māla krūzē un tur paslēpās.

Buratino uzzina zelta atslēdziņas noslēpumu

Karabass Barabass un Purvadūķis iestiprinājās ar ceptu sivēntiņu. Traktiernieks ielēja glāzēs vīnu.

Karabass Barabass, apkrimzdams sivēna kājiņu, sacīja saimniekam:

– Tas tavš vīns ir tīrais draņķis, ielej man, rau, no tās krūzes! – Un viņš parādīja ar kaulu uz krūzi, kurā sēdēja Buratino.

– Sinjor, tā krūze ir tukša, – saimnieks atteica.

– Nav tiesa, parādi.

Tad saimnieks pacēla krūzi un pagrieza ar dibenu gaisā. Buratino no visa spēka sasprieda elkoņus krūzes sānos, lai neizveltos laukā.

– Tur tā kā pazibēja kaut kas melns! – Karabass Barabass nogārdza.

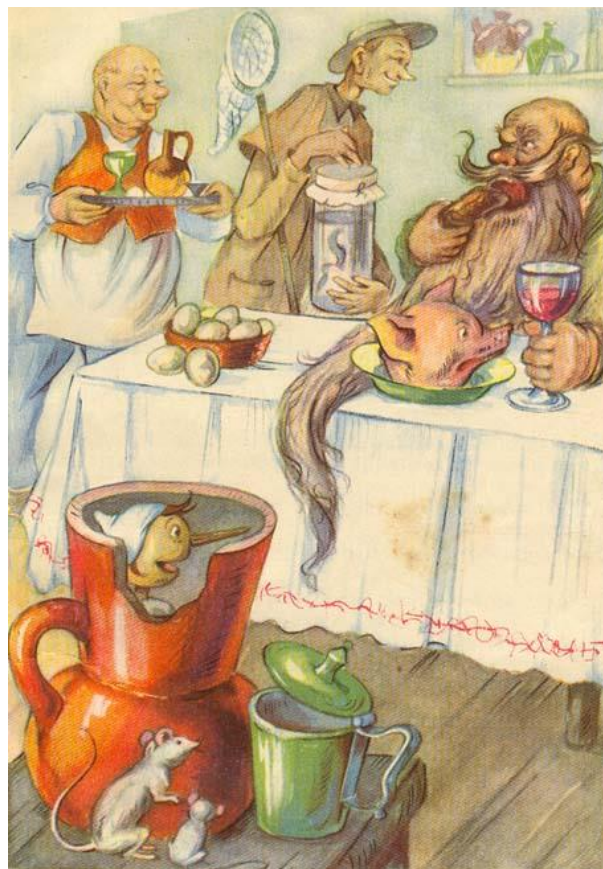
– Tur tā kā pazibēja kaut kas balts, – apstiprināja Purvadūķis.

– Sinjori, lai tad man pumpa iemetas mēles galā, lai man dūrējs iedur pakrūtē, ja krūze nav tukša!

– Tādā gadījumā liec to uz galda, – mēs tajā sviedsim kaulus.

Krūzi, kurā sēdēja Buratino, novietoja starp leļļu teātra direktoru un dziedniecības deļu pārdevēju. Buratino uz galvas sāka birt apgrauzti kauli un garozas.

Karabass Barabass, izdzēris labu tiesiņu vīna, izstiepa savu bārdi pret pavarda uguni, lai nopil pielipušie sveķi.

– Uzlikšu Buratino uz delnas, – viņš lielījās, – un, kā plāšu ar otru delnu, tā slapjums vien paliks.

– Nelietis to pilnām nopelnījis, – Purvadūķis apstiprināja, – taču iepriekš derētu uzlikt viņam dēles, lai izsūc visas asinis.

– Nē! – Karabass Barabass uzgāza ar dūri pa galdu. – Vispirms es viņam atņemšu zelta atslēdziņu...

Sarunā iejaucās saimnieks, – viņš jau zināja par koka cilvēciņa bēgšanu.

– Sinjor, jums nav nogurdināt sevi ar meklēšanu. Tūdaļ es pasaukšu divus nadzīgus puisus, – kamēr jūs iestiprināšities ar vīnu, viņi viens divi pārmeklēs visu mežu un atstieps šurpu Buratino.

– Lai notiek. Sūti šurp puisus, – piekrita Karabass Barabass, pasliedams pret uguni savas milzīgās pēdu apakšas. Un, tā kā viņš jau bija piedzēries, tad sāka pilnā rīklē aurot dziesmu:

Lai šie koka ļautiņi
Stulbi, dumi, ērmīgi,
Leļļu valdnieks toties,
Tas esmu es, proties...
Bargais Karabass,
Dižais Barabass...

Lelles manā priekšā
Lien vai zemē iekšā.
Lai tu nezcik skaista, –
Pletne darbā laista
Septiņastaina,
Septiņastaina.

Tik ar pletni padraudi –
Mani rātnie ļautiņi
Uzdzied dziesmu brašu,
Naudiņu vāc aši
Manā kabatā
Nepiepildāmā...

Tad Buratino no krūzes dibena gaudulīgā balsī ierunājās:

– Atklāj noslēpumu, nelaimīgais, atklāj noslēpumu!...

Karabass Barabass aiz pārsteiguma skaļi noklākšķināja žokļus un pabolīja acis uz Purvadūķi.

– Vai tas biji tu?

– Nē, es tas nebiju...

– Kas tad teica, lai es atklājos noslēpumu?

Purvadūķis bija mānīcīgs; bez tam arī viņš bija izdzēris daudz vīna. Aiz bailēm seja viņam kļuva zila un sagrumbojās kā ķervelis.

Viņā raugoties, arī Karabass Barabass sāka klabināt zobus.

– Atklāj noslēpumu, – atkal iegaidojās noslēpumainā balss no krūzes, – citādi tu vairs no šā krēsla nepiecelsies, nelaimīgais!

Karabass Barabass dzīrās uzlēkt kājās, taču nevarēja pat ne drusciņ pacelties.

– Kā-kā-kādu no-no-noslēpumu? – viņš stostīdamies jautāja.

Balss atbildēja:

– Bruņurupuča Tortila noslēpumu.

Purvadūķis aiz šausmām lēni noslīdēja pagaldē. Karabasam Barabasam atkāpās žoklis.

– Kur atrodas durvis, kur atrodas durvis? – balss kauca kā rudens naktī vējš dūmenī...

– Atbildēšu, atbildēšu, stāvi klusu, stāvi jel klusu! – Karabass Barabass nočukstēja. – Durvis ir vecā Karlo kambarīti aiz uzgleznotā pavarda...

Tikko viņš bija šos vārdus pateicis, no āra ienāca saimnieks.

– Āre, uzticami ļaudis, par naudu tie jums, sinjor, atvedīs kaut pašu velnu...

Un viņš norādīja uz lapsu Alisi un runci Bazilio, kuri stāvēja uz sliekšņa. Lapsa godbijīgi noņēma veco platmali.

– Sinjors Karabass Barabass uzdāvinās mūsu nabadzībai desmit zelta gabalus, un mēs nodosim jūsu rokās nelieti Buratino, no šās vietas neizkustēdamies.

Karabass Barabass iebāza roku vestes kabatā zem bārdas un izvilka desmit zelta gabalus:

– Te būs nauda, bet kur ir Buratino?

Lapsa vairākkārtīgi pārskaitīja naudas gabalus, nopūtās, atdodama pusi runcim, un parādīja ar ķepu:

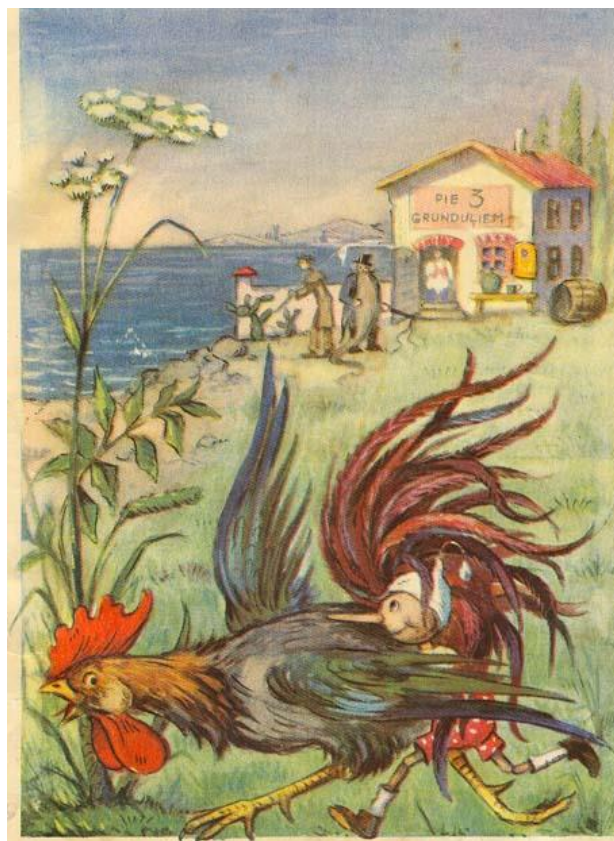
– Viņš ir šai krūzē, sinjor, jums tepat deguna galā...

Karabass Barabass pakampa no galda krūzi un trakās dūsmās trieca to pret akmens grīdu. No lausku un apgrauzto kaulu čupas izlēca Buratino. Kamēr visi stāvēja, mutes ieplētuši, viņš kā bulta izšāvās no traktiera pagalmā – taisni pie gaiļa, kas lepni te ar vienu, te ar otru aci aplūkoja nobeigušos tārpiņu.

– Tu esi tas, kas mani nodevis, tu vecā kotlešu gaļā! – degunu nikni pastiepis, Buratino viņam uzbrēca. – Nu, tagad šķin, ko nagi nes...

Un viņš cieši iekērās gailim varenajā astē. Gailis, nekā nesaprazdams, izplēta spārnus un deva kājām ziņu. Buratino riteniski vien tam pakaļ, no kalna lejā, ceļam pāri, pa lauku uz mežu.

Karabass Barabass, Purvadūķis un traktieriņš pēdīgi attapās no izbrīna un izskrēja Buratino pakaļ. Taču, lai cik viņi lūkojās uz visām pusēm, Buratino nekur nebija ieraugāms, tikai tālumā pa lauku pilnā sparā dziedā gailis. Bet, tā kā visi zināja, ka gailis ir muļķis, tad neviens viņam nepievērsa uzmanību.

Buratino pirmoreiz mūžā krīt izmisumā, taču viss beidzas laimīgi

Muļķa gailis, gluži nomocījies, knābi ieplētis, tikko vairs jaudāja paskriet. Buratino beidzot palaida vaļā viņa saburzīto asti.

– Vācies, ģenerāl, pie savām vistām...

Un viens pats devās turp, kur caur lapotni spoži mirgoja Gulbju ezers.

Rau, arī priede akmeņainajā nogāzītē, rau, arī ala. Visapkārt izsvaidīti salauzīti žagari. Zāle nobradāta riteņu sliedēm.

Buratino briesmīgi sāka daudzīties sirds. Viņš nolēca no pakalniņa, ielūkojās zem grumbuļainajām saknēm.

Ala bija tukša!!!

Ne Malvīnes, ne Pjero, ne Artemona.

Tikai divas lupatiņas mētājās zemē. Viņš tās pacēla, – tās bija no Pjero krekla atrautas piedurknes.

Draugus kāds bija nolaupījis! Viņi bija pagalam! Buratino nokrita uz mutes zemē, – viņa deguns iedūrās dziļi smiltīs.

Tikai tagad viņš saprata, cik draugi tam dārgi. Lai arī Malvīne noņemās ar audzināšanu, lai Pjero tūkstoškārt no vietas lasa pantiņus, – Buratino būtu atdevis pat zelta atslēdziņu, lai atkal ieraudzītu draugus.

Viņam turpat pie galvas bez trokšņa pacēlās irdena zemes čupiņa; izlīda samtainis kurmis ar rožainām ķepiņām, trīs reizes čīkstoši nošķaudījās un pastāstīja:

«Es esmu akls, bet lieliski dzirdu. Šurp atbrauca rateļi, ko vilka aitas. Tajos sēdēja Muļķu Pilsētas gubernators Lapsa un slepenpolicisti. Gubernators pavēlēja:

– Ņemt ciet neliešus, kas piekāvuši manus labākos policistus pie dienesta pienākumu izpildīšanas! Ņemt ciet!

Slepenie atbildēja:

– Vau!

Viņi metās alā, un tur sākās briesmīga kņada. Tavus draugus sasēja, iesvieda rateļos kopā ar paunām un aizbrauca».

Kāda jēga bija gulēt, degunu smiltīs iebāzušam! Buratino pietrūkās kājās un sāka skriet pa riteņu pēdām. Apjoza apkārt ezeram un iznāca ar biezu zāli apaugušā laukā.

Gāja, gāja... Nekāda plāna viņam galvā nebija. Jāglābj biedri, vairāk nekā.

Viņš nonāca pie kraujas, no kuras aizvīņnakt bija noripojis dadžos. Lejā viņš ieraudzīja netīro dīķi, kur dzīvoja bruņurupucis Tortils. Pa ceļu lejup uz dīķi brauca rateļi; tos vilka divas galīgi izģindušas, nopluskājušos vilnu aitas.

Uz bukas sēdēja treknis runcis piepūstiem vaigiem un zelta brillēm, – viņš kalpoja pie gubernatora par slepeno ausīs čukstētāju. Aiz viņa – cienīgais Lapsa, gubernators... Uz saiņiem gulēja Malvīne un Pjero, un apsējos ievīstītais Artemons, – viņa allaž tik skaisti izsukātā aste vilkās ar pušķi pa zemi.

Rateļiem pakaļ soļoja divi slepenpolicisti dobermanpinčeri.

Pēkšņi slepenpolicisti pacēla savus suņa purnus un ieraudzīja uz kraujas Buratino balto cepurīti.

Straujiem lēcieniem pinčeri devās pa stāvo nogāzi augšā. Taču, iekām tie nokļuva līdz augšai, Buratino – viņam jau vairs nebija kur sprukt – pacēla rokas pār galvu un kā bezdelīga šāvās lejup no visstāvēkāš vietas taisni netīrajā, ūdenslēcu aizvilktajā dīķī.

Viņš krita lejup pa līkni un, protams, būtu nokļuvis dīķī tēvoča Tortila aizsardzībā, ja neuznākusi spēja vēja brāzma.

Vējš paķēra viegliņo koka Buratino, sagrieza, savirpināja to «dubultgrīstē», pasvieda sāņus, un viņš krīzdams iedrāzās taisni rateļos, gubernatoram Lapsam uz galvas.

Treknais runcis ar zelta brillēm aiz pārsteiguma novēlās no bukas, un, tā kā viņš bija nelietis un glēvulis, tad izlikās pagābis.

Gubernators Lapsa, kas arī bija pēdīgais zaķapastala, spiegdams laida ķekas vaļā pa nogāzi un turpat ielīda āpša alā. Jauki viņam tur neklājās: āpši mēdz bargi izrēķināties ar tādiem nelūgtiem viesiem.

Aitas pasitās sāņus, rateļi apgāzās. Malvīne, Pjero un Artemons ar visiem saiņiem ieripoja dadžos.

Tas viss norisa tik ātri, ka jūs, dārgie lasītāji, nebūtu paguvuši saskaitīt ne visus rokas pirkstus.

Dobermanpinčeri milzu lēcieniem drāzās no kraujas lejup. Pielēkuši pie apgāztajiem rateļiem, viņi ieraudzīja trekno runci guļam ģībonī. Ieraudzīja koka cilvēciņus un pārsējos ievīstīto pūdeli vērtāties dadžos. Taču gubernators Lapsa nebija nekur pamanāms.

Viņš bija pazudis – tikpat kā zemē ielīdis, viņš, ko slepenajiem bija vajadzējis sargāt kā acuraugu.

Pirmais slepenpolicists, purnu paslējis, izgrūda sunisku izmisuma kaucienu.

Otrs slepenpolicists darīja to pašu:

– Va-ī, va-ī, va-ī – ū-ū-ū!...

Viņi ar skubu pārmeklēja visu nogāzi. Un atkal skumīgi iegaidojās, jo acu priekšā tiem jau rēgojās pletne un dzelžu restes.

Pazemīgi luncinādamies, viņi cilpoja uz Muļķu Pilsētu samelot policijas iecirknī, ka gubernators dzīvs parauts debesīs; tā viņi pa ceļam bija sagudrojuši sev par attaisnojumu.

Buratino sāka sevi pamazām aptaustīt, – kājas, rokas bija veselas. Viņš ierāpās dadžos un atbrīvoja no saitēm Malvīni un Pjero.

Malvīne, ne vārda neteikdama, krita Buratino ap kaklu, taču noskūpstīt nevarēja – traucēja viņa garais deguns.

Pjero bija līdz elkoņiem norautas piedurknes, baltais pūderis no vaigiem nobiris, un izrādījās, ka, neskatoties uz to, ka viņš mīlēja pantus, viņam ir gluži parasti, sārti vaigi.

– Es pamatīgi kāvos, – viņš rupjā balsī paziņoja. – Neaizšāvuši viņi man kāju priekšā, – neparko nebūtu uzveikuši.

Malvīne apstiprināja:

– Viņš cīnījās kā lauva.

Viņa apķērās Pjero ap kaklu un noskūpstīja uz abiem vaigiem.

– Pietiks, pietiks laizīties, – Buratino norūca, – bēgsim. Artemonu vilksim aiz astes.

Viņi visi trīs ieķērās nelaimīgajam sunim astē un vilka pa nogāzi augšā.

– Laidiet, es iešu pats, tas mani pazemo, – stenēja pārsējos ievīstītais pūdelis.

– Nē, nē, tu esi pārāk vārgs.

Bet, tikko viņi bija uzkāpuši līdz pusnokalnei, augšā parādījās Karabass Barabass un Purvadūķis. Lapsa Alise rādīja ar ķepu uz bēgļiem, runcis Bazilio, ūsas sabozis, pretīgi šņāca.

– Ha-ha-ha, tas nu gan ir veikli! – Karabass Barabass smējās pilnā kaklā. – Zelta atslēdziņa pati dodas man rokās!

Buratino steidzīgi gudroja, kā izkulties no jaunās ķezas. Pjero spieda Malvīni sev klāt, apņēmies dārgi pārdot savu dzīvību. Šoreiz nebija nekādas cerības glābties.

Purvadūķis ķiķināja pakalna galā:

– Slimo šuneli pūdeli, sinjor Karabas Barabas, atdodiet man, es to iesviedišu dīķī dēlītēm, lai manas dēlītes kļūst treknas un taukas...

Resnajam Karabasam Barabasam bija slinkums kāpt lejā, viņš māja bēgļiem ar sardelei līdzīgo pirkstu:

– Nāciet, nāciet šurp pie manis, bērniņi...

– Ne no vietas! – Buratino pavēlēja. – Ja jāmirst, jāmirst, lai tad iet jautri! Pjero, skaiti kādu no saviem visdraņķīgākajiem pantiņiem. Malvīn, smeijies, cik jaudas...

Kaut arī Malvīnei piemita dažī trūkumi, viņa tomēr bija labs biedrs. Viņa noslaucīja asaras un sāka skaļi smieties, ar ko visai aizvainoja kalnā stāvošos.

Pjero uz vietas sacerēja pantus un sāka gaudot nepatīkamā balsī:

Žēl man lapsas Alisītes,
Runga viņai sānus plītēs.
Bazilio, vecais melis,
Zaglīgs runcis, nekrietnelis.
Purvadūķis, stulbenis,
Izčakstējis pūpēdis.
Karabas tu Barabas,
Bail no jums mums visai maz...

Tai pašā laikā Buratino vaibstījās un ķircinājās:

– Ei tu leļļu teātra direktor, tu vecais alus toveri, treknais, ar muļķību piestampātais mais, kāp zemē, kāp zemē pie mums, es tev piespļaušu savu izplūkāto bārdu!

Par atbildi Karabass Barabass šausmīgi ierēcās, Purvadūķis pacēla pret debesīm kalsnās rokas. Lapsa Alise greizi pasmīnēja:

– Atļaujiet apgriezt šiem nekauņām sprandu?

Vēl mirklis, un viss būtu pagalam... Te uzreiz švīkstēdamas atšāvās svīres:

– Šeit, šeit, šeit!...

Karabasam Barabasam pār galvu, skaļi žadzinādama, pārlidoja žagata:

– Ašāk, ašāk, ašāk!...

Un augšā piegāzē parādījās vecais Karlo tētis. Piedurknes viņam bija uzrotītas, rokā zaraina boze, uzacis sarauktas... Viņš ar plecu atgrūda Karabasu Barabasu, ar elkoni atvairīja Purvadūķi, ievilka ar rungu lapsai Alisei pa muguru, ar zābaku paspēra pie malas runci Bazilio...

Pēc tam, pieliecies un lūkodamies pa nokalni lejup, kur stāvēja koka cilvēciņi, priecīgi iesaucās:

– Dēliņ Buratino, palaidni, tu esi dzīvs un vesels, – nāc taču drīzāk šurp!

Buratino kopā ar Karlo tēti, Malvīni, Pjero un Artemonu beidzot atgriežas mājās

Negaidītā Karlo ierašanās, viņa runga un sarauktās uzacis noliešiem iedzina šausmas.

Lapsa Alise ielīda biezajā zālē un tur laida ķekas vaļā, tikai šad tad apstādamās, lai izstaipītu kaulus pēc belziena ar rungu. Runcis Bazilio, aizlidojis soļus desmit, šņāca aiz dusmām kā pārdurta velosipēda riepa.

Purvadūķis sacēla zaļā mēteļa stērbeles un šļūca pa nokalni lejup, atkārtodams:

– Es te neko, es neko...

Taču kraujā vietā viņš pakrita, sāka velties un ar drausmīgu blīkšķi iegāzās dīķī.

Karabass Barabass palika stāvam, kur stāvējis. Viņš tikai ierāva galvu plecos līdz pat acīm; bārda viņam nokarājās kā pakulu vīkšķis.

Buratino, Pjero un Malvīne uzrāpās augšā. Karlo tētis ņēma viņus pa kārtai rokās un draudēja ar pirkstu:

– Es jums gan, nebēdņi! Un bāza azotē.

Tad viņš nokāpa dažus soļus lejāk un notupās pie nelaimīgā suņa. Uzticamais Artemons pacēla purnu un nolaizīja Karlo degunu, Buratino tūdaļ izliecās no azotes:

– Tēti Karlo, mēs bez suņa mājās neiesim.

– E-he-he, – atbildēja Karlo, – pagrūti būs, bet gan jau nu kaut kā aiznesīšu to jūsu sunīti.

Viņš cēla Artemonu uz pleca un, aizelsdamies no smagā nesamā, kāpa augšā, kur, joprojām tāpat galvu plecos ierāvis, acis izbolījis, stāvēja Karabass Barabass.

– Lelles ir manas... – viņš noburkšķēja.

Karlo tētis viņam bargi atteica:

– Ek tu! Ar ko arī vecumdienās sapinies, ar visā pasaulē pazīstamiem blēžiem, ar Purvadūķi, ar runci, ar lapsu. Mazākajiem pāri darāt! Kauns, doktor!

Un Karlo devās pa ceļu uz pilsētu.

Karabass Barabass, galvu plecos ierāvis, gāja viņam nopakaļ.

– Lelles ir manas, atdod!

– Neparko neatdod! – Buratino, no azotes izliecies, iegaudojās.

Tā viņi gāja un gāja. Pagāja garām traktierim «Pie trīs grunduļiem», kur durvīs klanījās plikpauris traktiernieks, rādīdams abām rokām uz čurkstošām pannām. Durvju priekšā uz priekšu un atpakaļ, uz priekšu un atpakaļ staigāja gailis ar izplūkātu asti un sašutis klāstīja par Buratino huligānismu. Vistas ticīgi piebalsoja:

– Ak-ak-ak, tās šausmas tak! Re ku, re ku, mūsu Kikarekū!

Karlo uzkāpa pakalnā, no kurienes varēja redzēt jūru, ko vietumis klāja vēja pūsmas savirmotas blāvas josliņas, krastmalā vecu, saules svelmes pārlietu smilšu krāsas pilsētiņu un leļļu teātra audekla jumtu.

Karabass Barabass, stāvēdams trīs soļus aiz Karlo, norūca:

– Es tev došu par lellēm simt zelta gabalu, pārdod!

Buratino, Malvīne un Pjero, elpu aizturējuši, gaidīja, ko teiks Karlo.

Viņš atbildēja:

– Nē! Būtu tu bijis labs, lādzīgs teātra direktors, es tev katrā ziņā būtu atdevis mazos cilvēciņus. Bet tu jau esi sliktāks par kuru katru krokodilu. Ne atdošu, ne pārdošu, vācies projām!

Karlo nokāpa no paugura un, nelikdamies par Karabas Barabas vairs ne zinis, iegāja pilsētiņā.

Tur, tukšajā laukumā, nekustīgi stāvēja policists. No karstuma un gara laika ūsas viņam bija nolukušas, plaksti lipa kopā, virs trīsstūrainās platmales riņķoja mušas.

Karabass Barabass piepeši iebāza bārdi kabatā, sagrāba Karlo no mugurpuses aiz krekla un ieaurojās pār visu laukumu:

– Turiet zagli, viņš nozaga manas lelles!...

Tāču policists, kuram bija karsti un īdzīgi, pat nepakustējās. Karabass Barabass pielēca viņam klāt, pieprasīdams arestēt Karlo.

– Bet kas tu tāds esi? – policists laiski jautāja.

– Es esmu leļļu zinātni doktors, slavenā teātra direktors, augstāko ordeņu kavalieris, Tarabaras karaļa tuvākais draugs, sinjors Karabass Barabass...

– Bet tu nekliedz uz mani, – policists atbildēja.

Kamēr Karabass Barabass ar viņu stīvējās, Karlo tētis, steidzīgi ar nūju pa bruģi klaudzinādams, nonāca pie mājas, kur viņš dzīvoja. Atslēdza durvis uz pustumšo kambarīti zem kāpnēm, noņēma no pleca Artemonu, nolika uz lāviņas, izvilka no azotes Buratino, Malvīni un Pjero un sasēdināja tos uz galda rindiņā.

Malvīne tūdaļ teica:

– Tēti Karlo, vispirms nodarbojieties ar slimo suni. Puikas, uz pēdām mazgāties!...

Pēkšņi viņa izmisusi sasīta rokas:

– Bet mani tēpi! Manas jaunās kurpītes, manas skaistās lentītes palika gravas dibenā, dadžos!...

– Nekas, nebēdājies, – Karlo sacīja, – es pievakarē aizkāpšu, atnesīšu tās tavas paunas.

Viņš rūpīgi noraisīja apsējus Artemonam no ķepām. Izrādījās, ka brūces gandrīz jau sadzijušas un suns nav varējis pakustēties tikai tāpēc, ka galīgi izbadējies.

– Šķīvīti auzu kulteņa un kauliņu ar smadzenēm, – Artemons nostenējās, – un es esmu gatavs plūkties ar visiem suņiem pilsētā.

– Ai-ai-ai, – Karlo tētis bija gluži izmisis, – bet man mājā nav ne kripatiņas un kabatā ne soldo...

Malvīne žēli iešņukstējās. Pjero ar dūri berzēja pieri, pūlēdamies kaut ko izdomāt.

– Es iešu uz ielas un lasīšu savus dzejoļus, garāmģājēji man sametīs veselu kaudzi soldo.

Karlo pakratīja galvu:

– Un nakti, dēliņ, tupēsi policijas iecirknī par klaidonību.

Visi, izņemot Buratino, kļuva bēdīgi. Viņš turpretim viltīgi smaidīja un grozījās tā, it kā sēdētu nevis uz galda, bet uz apgrieztas spraudītes.

– Bērni, beidziet pinkšķēt! – viņš nolēca uz grīdas un izvilka kaut ko no kabatas. – Tēti Karlo, ņem āmuru un noplēs no sienas caurumaino audeklu.

Un viņš, degunu gaisā izslējis, norādīja uz pavardu un uz katliņu virs pavarda, un uz dūmiem, kas bija uzgleznoti uz vecā audekla.

Karlo bija pārsteigts.

– Kālab, dēliņ, gribi plēst nost tik skaistu gleznu? Ziemas laikā es lūkojos tajā un iedomājos, ka tā ir īsta uguns un ka katliņā ir īsta auna gaļas vira ar ķiplokiem, un man kļūst mazliet siltāk.

– Tēti Karlo, dodu savu lelles goda vārdu, – tev būs īsta uguns pavardā, īsts čuguna katliņš un karsta vira. Plēš nost audeklu!

Buratino to teica tik pārliecināti, ka Karlo tētis pakasīja pakausi, pašūpoja galvu, nokrekstējās, nokrekstējās, – paņēma knaibles un āmuru un sāka plēst nost audeklu. Aiz tā, kā mēs jau zinām, bija pilns zirnekļu tīklu, kuros karājās nobeigušies zirnekļi.

Karlo rūpīgi noslaucīja tīmekļus. Tad kļuva redzamas nelielas, nosūbējušas ozola durvis. Tām četros stūros bija izgriezti smaidoši purni, bet vidū deļojotais cilvēciņš ar garu degunu.

Kad tam notrausa putekļus, Malvīne, Pjero, Karlo tētis un pat izsalkušais Artemons – visi vienā balsī iesaucās:

– Tas ir pašā Buratino portrets!

– Tā jau es domāju, – Buratino sacīja, kaut gan viņš nekā tāda nebija domājis un arī pats brīnījās. – Bet, lūk, arī durvju atslēdziņa. Tēti Karlo, slēdz vaļā...

– Šīs durtiņas un šo zelta atslēdziņu, – stāstīja Karlo, – ļoti senos laikos darinājis kāds veikls meistars. Paraudzīsim, kas noglabāts aiz durtiņām.

Viņš iebāza slēdzenīti atslēgas caurumā un pagrieza... Atskanēja paklusa, ļoti patīkama mūzika, it kā mūzikas kastē būtu sākušas spēlēt ērģelītes.

Karlo tētis pagrūda durtiņas. Tās čīkstēdamas sāka vērties vaļā.

Tobrīd aiz loga nodimdēja steidzīgi soļi, un Karabasa Barabasa balss norēca:

– Tarabaras karaļa vārdā – arestējiet veco blēdi Karlo!

Karabass Barabass ielaužas kambarītī zem kāpnēm

Karabass Barabass, kā jau zinām, bija veltīgi nopulējies pierunāt miegaino policistu, lai arestē Karlo. Nekā nepanācis, Karabass Barabass skriešus devās pa ielu projām.

Viņa plīvojošā bārda ķērās garāmgājējiem aiz pogām un lietussargiem. Viņš grūstījās un kņadzināja zobus. Puikas viņu pavadīja griezīgiem svilpieniem un svieda tam pa muguru ar sapuvušiem āboliem.

Karabass Barabass iedrāzās pie pilsētas priekšnieka. Priekšnieks šai karstajā stundā vienās peldbikšītēs sēdēja dārzā pie strūklakas un dzēra limonādi.

Priekšniekam bija sešas pazodes, deguns iegrimis sārtajos vaigos. Zem liepas viņam aiz muguras četri drūmi policisti vienā laidā korķēja vaļā limonādes pudeles.

Karabass Barabass nokrita ceļos priekšniekam pie kājām un, ar bārdu iztriepdams asaras pa visu seju, gaudoja:

– Es, nelaimīgais sērdienis, esmu apvainots, apzagts, piekauts...

– Kas tev, sērdienim, darījis pāri? – priekšnieks tustnīdams jautāja.

– Mans niknākais ienaidnieks, vecais leijerkastnieks Karlo. Viņš nozaga man trīs pašas labākās lelles, viņš grib nodedzināt manu slaveno teātri, viņš aizdedzinās un aplaupīs visu pilsētu, ja viņu tūliņ nearestēs.

Pastiprinādams savus vārdus, Karabass Barabass izvilka sauju zelta naudas un iebēra priekšniekam tupelē.

Īsi sakot, viņš tā sapūta un samelsa, ka iztrūcies priekšnieks pavēlēja četriem policistiem, kas stāvēja zem liepas:

– Sekojiet cienījamam sērdienim un dariet likuma vārdā visu, kas vajadzīgs!

Karabass Barabass ar četriem policistiem aizskrēja uz Karlo kambarīti un iebrēcās:

– Tarabaras karaļa vārdā – arestējiet zagli un nelieti! Taču durvis bija ciet. Kambarītī neviens neatsaucās. Karabass Barabass pavēlēja:

– Tarabaras karaļa vārdā – laužiet vaļā durvis! Policisti piespieda, satrunējušās durvju pusītes izgāzās no virām, un četri braši policisti, zobenus šķindinādami, ar brīkšķi ievēlās kambarītī zem kāpnēm.

Tas notika tai pašā brīdī, kad Karlo tētis saliecies gāja iekšā pa slepenajām durtiņām.

Viņš pazuda pēdējais. Durtiņas –

Džinks!... –

aizcirtās. Klusā mūzika mitējās. Kambarītī zem kāpnēm mētājās tikai savazāti apsēji un saplēsts audekls ar uzgleznoto pavardu...

Karabass Barabass pielēca pie slepenajām durtiņām un sāka tās dauzīt ar dūrēm un papēžiem:

Tra-ta-ta-ta!

Taču durtiņas bija stipras.

Karabass Barabass atskrējās un likās durvīs ar dibengalu.

Durtiņas nepadevās.

Viņš piecirta kāju un uzbļāva policistiem:

– Lauziet vaļā tās sasodītās durvis Tarabaras karaļa vārdā!...

Policisti taustīja viens otru: šim belziena pēdas uz deguna, tam puns pakausī.

– Nē, tas ir ļoti grūts darbs, – viņi atteica un devās pie pilsētas priekšnieka ziņot, ka viņi visu izdarījuši pēc likuma, taču vecajam lejerkastniekam, šķiet, palīdz pats nelabais, jo viņš izbēdzis caur sienu.

Karabass Barabass plēsa sev bārdi, nogāzās uz grīdas un sāka kā traks kaukt, gaudot un valstīties pa tukšo kambarīti zem kāpnēm.

Ko viņi atrada aiz slepenajām durvīm

Kamēr Karabass Barabass valstījās kā neprātīgs un plūca sev bārdi, Buratino pa priekšu un viņam pakaļ Malvīne, Pjero, Artemons un vispēdīgi Karlo tētis devās lejup pa stāvām akmens kāpnēm pazemē.

Karlo tētis turēja rokā sveces galu. Tās plīvojošā ugunīņa meta lielas ēnas no Artemona pinkainās galvas vai Pjero izstieptās rokas, taču nespēja apgaismot tumsu, kurā grima kāpnes.

Malvīne knieba sev ausīs, lai aiz bailēm nesāktu kaukt.

Pjero kā parasti ne no šā, ne no tā murmināja pantus:

Dej pa mūriem ēnas garas,
Bailēm nav pār mani varas.
Lai šīs kāpnes nezcik stāvas,
Lai mums tumsa draud ar nāvi, –
Tik un tā šis ceļojums
Kaut kur izbeigsies tak mums...

Buratino bija aizsteidzies biedriem priekšā, viņa baltā rūķu cepure tikko vīdēja dziļi lejā.

Pēkšņi tur kaut kas iešņācās, nokrita, sāka ripot, un atskanēja Buratino žēlā balss:

– Šurpu, palīgā!

Vienā mirklī Artemons, aizmirsis brūces un izsalkumu, apgāza Malvīni un Pjero un kā melns viesulis šāvās zemē pa kāpnēm.

Noklabēja zobi. Kāds radījums nejauki iespiedzās.

Tad viss apklusā.

Tikai Malvīnes sirds sita skaļi kā modinātājs pulkstenis.

Plats gaismas stars no lejas iesitās kāpnēs. Sveces ugunīņa Karlo tētes rokās kļuva dzeltena.

– Skatieties, skatieties ašāk! – Buratino skaļi sauca.

Malvīne ar skubu sāka atmuguriski rāpties lejā – no pakāpiena uz pakāpienu; lēkādams viņai sekoja Pjero. Vispēdējais salīcis kāpa Karlo, koka tupelēm vienā gabalā mūkot no kājām.

Lejā, tur, kur stāvēs kāpnes izbeidzās, uz akmeņiem izliktā laukumiņa sēdēja Artemons. Viņš laizījās. Pie kājām tam gulēja nožņaugta žurka Čauksture.

Buratino ar abām rokām cēla augšā sadēdējušo tūbas aizkaru, kas sedza caurumu akmens sienā. No turienes plūda zilgana gaisma.

Pirmais, ko viņi, pa caurumu ielīduši, ieraudzīja, bija saules staru kūlis. Tas plūda pa apaļo logu velvētajos griestos.

Platais staru kūlis ar tajā virmojošiem puteklīšiem apgaismoja apaļu iedzeltnu marmora istabu. Tās vidū stāvēja brīnišķīgi skaists leļļu teātris. Tā priekškarā mirdzēja zelta zibens šautra.

Gar priekškara malām pacēlās divi kvadrātveida torņi, kas bija izkrāsoti tā, it kā tie būtu celti no maziem ķieģelišiem. Spoži margoja augstie zaļa skārda jumti.

Kreisajā tornī bija pulkstenis ar bronzas rādītājiem. Uz ciparnīcas pret katru ciparu bija uzzīmēta smaidoša zēna un meitenes sejiņa.

Labajā tornī – apaļš lodziņš no dažādu krāsu stikliem.

Virš šā lodziņa uz zaļa skārda jumta sēdēja Runājošais Circenis. Kad visi, mutes ieplētuši, apstājās pie brīnišķīgā teātra, circenis lēni un skaidri sacīja:

– Es tiku brīdinājis, ka tevi sagaida šausmīgas briesmas un drausmīgi piedzīvojumi, Buratino. Labi, ka viss beidzies laimīgi, bet varēja beigties arī nelaimīgi... Tā gan...

Balss circenim bija veca un mazliet aizvainota, tāpēc ka Runājošajam Circenim savā laikā āmurs tomēr bija ķēris pa galvu, un, kaut gan viņš bija simt gadu vecs un labas dabas, taču nevarēja aizmirst nepelnīto pāridarījumu. Tāpēc viņš vairāk nekā arī nepiebilda, – paraustīja ūsas, it kā putekļus no tām nobirdinādam, un lēni aizrāpoja kaut kur vientulīgā spraugā – tālāk no kņadas.

Tad Karlo tētis noteica:

– Un es biju domājis, ka mēs te atradīsim vismaz zelta un sudraba kaudzi, bet atradām pavisam tikai vecu rotaļlietu.

Viņš piegāja pie tornīti ierīkotā pulksteņa, pieklaudzina ar nagu pie ciparnīcas un, tā kā blakus pulkstenim uz vara nagliņas karājās atslēdziņa, viņš paņēma to un uzvilka pulksteni...

Atskanēja skaļa tikšķēšana, rādītāji sakustējās. Lielais rādītājs pavirzījās uz divpadsmitiem, mazais uz sešiem. Tornītī sāka dūkt un šņākt. Pulkstenis skaļi nosita seši...

Tūlīt pat labajā tornī atvērās lodziņš no dažādu krāsu stikliem, izlēca raibs uzvelkamais putns un, spārnus plivinādam, nodziedāja sešas reizes:

– Sanāk-sanāk, sanāk-sanāk, sanāk-sanāk...

Putns pazuda, lodziņš aizcirtās, sāka spēlēt leijerkastes mūzika. Un pacēlās priekšgars...

Neviens, pat ne Karlo tētis, nekad nebija redzējis tik jauku dekorāciju.

Uz skatuves bija dārzs. Nelielo koku zelta un sudraba lapotnē dziedāja uzvelkamie strazdi, tik lieli kā nadziņi. Kādā kokā karājās āboli, katrs no tiem laba griķu grauda lielumā. Zem kokiem pastaigājās pāvi un, pirkstgalos paslēpušies, knābāja ābolus. Maurā lēkāja un badījās divi kazlēni, bet gaisā lidinājās tikko saskatāmi tauriņi.

Tā pagāja mazs laiciņš. Strazdi apklusa, pāvi un kazlēni atkāpās sānu kulisēs. Koki iegrima slepenās lūkās zem skatuves grīdas.

Tila mākoņi skatuves dibenplānā sāka izklīst. Parādījās spoža saule virs smilšu tuksneša. Pa labi un pa kreisi no sānu kulisēm izlīda čūskām līdzīgi liānu zari, vienā patiešām arī karājās milzu čūska. Otrā, astēm kopā saķērušies, šūpojās vesela ģimene pērtiķu.

Tā bija Āfrika.

Pa tuksneša smiltīm spožas saules staros cits pakaļ citam gāja zvēri.

Trijos stiepienos aizlēca krēpains lauva, – kaut gan tas nebija lielāks par kaķēnu, tomēr briesmīgs.

Uz pakaļkājām gāzelēdamies, aizlīgoja plīša lācītis ar saulesargu.

Aizrāpoja riebiģis krokodils, viņa mazās, nešpetnās ačeles izlikās labiņas. Artemons tomēr neticēja un sāka uz to rūkt.

Aizlēkšoja degunradzis, – lai viņš būtu nekaitīgs, tā asajam ragam bija uzmaukta gumijas bumbiņa.

Aizjoza žirafe, kas izskatījās tā, it kā svītrains, ragains kamielis būtu, cik jaudas, izstiepis kaklu.

Tad nāca bērnu draugs zilonis – gudrs, labsirdīgs, un vicināja snuķi, kurā turēja sojas konfekti.

Pēdējais sīku riksi iešķērsām aiztipināja šausmīgi netīrs savvaļas suns – šakālis. Artemons riedams metās tam virsū, – Karlo tētim ar pūlēm izdevās aiz astes novilkot viņu no skatuves.

Zvēri bija aizgājuši. Saule pēkšņi apdzisa. Tumsā nekas nobrauca no augšas lejup, nekas izvīrījās no sāniem uz priekšu. Atskanēja tāda skaņa, it kā kāds būtu pārvileis ar lociņu pār vijoles stīgām.

Ielās iemargojās blāvas laterniņas. Uz skatuves bija pilsētas laukums. Namu durvis atvērās, izskrēja mazi cilvēciņi, iekāpa maziņā tramvajā. Konduktors pazvanīja, vagona vadītājs pagrieza kloķi,

kāds zeņķis manīgi pieķērās pie stieņa, milicis iesvīlās, tramvajs ieripoja šķērsielā starp augstajiem namiem.

Pabrauca garām velosipēdists uz riteņiem, kas nebija lielāki par ievārījuma šķīvīšiem. Aizmetās avīžu pārdevējs, – viņa avīzes bija tik lielas kā četrkārt salocītas noplēšamā kalendāra lapiņas.

Saldējuma pārdevējs stūma pār laukumu ratiņus ar saldējumu. Uz namu balkoniņiem izskrēja meitenes un māja viņam, bet saldējuma pārdevējs noplātīja rokas:

– Viss apēsts, atnāciet citreiz.

Te priekšgars aizvērās, un uz tā atkal iezaigojās zelta zibens šautra.

Karlo tētis, Malvīne un Pjero no sajūsmas nemaz nevarēja attapties. Buratino, rokas kabatās sabāzis, degunu izslējis, lielīgi teica:

– Nu ko – redzējāt? Tāpat neesmu velti mircis purvā pie Tortila tēvoča... Šai teātrī mēs izrādīsim komēdiju, un vai zināt kādu? – «Zelta atslēdziņa jeb Buratino un viņa draugu brīnišķīgie piedzīvojumi». Karabass Barabass plīsīs no dusmām.

Pjero ar dūrēm paberzēja saraukto pieri:

– Es šo komēdiju uzrakstīšu brīnišķīgos pantos.

– Es pārdošu saldējumu un biļetes, – pieteicās Malvīne. – Un, ja jūs atradīsiet, ka man ir talants, es pamēģināšu tēlot jauku meiteņu lomas.

– Paga, bērni, bet kā tad būs ar mācīšanos? – iejautājās Karlo tētis.

Visi reizē attrauca:

– Mācīsimies no rītiem... Bet vakaros spēlēsim teātri...

– Tad nu gan, – Karlo tētis bija ar mieru, – bet es, bērniņi, spēlēšu leijerkasti godājamās publikas uzjautrināšanai; un, ja sāksim braukāt apkārt pa Itāliju no vienas pilsētas uz otru, tad es vadīšu zirgus un vārīšu auna gaļas viru ar ķiplokiem...

Artemons klausījās, ausi piešķiebis, grozīja galvu un spožām acīm raudzījās draugos, jautādams: bet ko gan viņš lai dara? Buratino teica:

– Artemons pārzinās butaforijas un teātra kostīmus, viņam dosim noliktavas atslēgas.

Priekšnesumu laikā viņš var aiz skatuves tēlot lauvas rūksanu, degunradža kāju diponu, krokodila zobu griešanu, vēja gaudošanu – to var panākt, aši luncinot asti, – un citas nepieciešamas skaņas.

– Nu bet tu, bet tu, Buratino? – visi jautāja. – Kas tu gribi teātrī būt?

– Ak jūs savādieki, es komēdijā tēlošu pats sevi un kļūšu slavens visā pasaulē!

Jaunais leļļu teātris rīko pirmo izrādi

Karabass Barabass sēdēja pie pavarda riebīgā omā. Slapjā malka tikko gruzdēja. Ārā gāza lietus. Caurais leļļu teātra jumts tecēja. Lellēm rokas un kājas bija kļuvušas mitras un mēģinājumos neviens negribēja strādāt, pat ja draudēja ar septiņastaino pletni. Lelles jau trešo dienu nebija nekā ēdušas un, noliktavā uz naglām sakārtas, draudīgi sačukstējās.

No rīta nebija pārdota neviena biļete uz teātri. Un kas tad gan lai būtu nācis skatīties Karabasa Barabasa garlaicīgās lugas un badā pamirušos un noskrandušos aktierus!

Pilsētas tornī pulkstenis nosita seši. Karabass Barabass īgni vilkās uz skatītāju zāli, – tukšs!

– Kaut velns parāvis visus visgodājamos skatītājus, – viņš noņurdēja un izgāja uz ielas. Izgājis paskatījās, samirkšķināja acis un ielēta muti tik platu, ka tajā bez pūlēm varētu ielaisties vārns.

Iepretim viņa teātrim pie lielas, jaunas audekla telts, nevērodams drēgno jūras vēju, drūzmējās pūlis.

Uz paaugstinājuma virs telts ieejas stāvēja cilvēciņš ar garu degunu, rūķu cepuri galvā, pūta gārdzošā taurē un kaut ko klaigāja.

Publika smējās, sita plaukstas, un daudzi gāja teltī iekšā.

Pie Karabasa Barabasa pienāca Purvadūķis; viņš stiprāk nekā jebkad oda pēc dūņām.

– E-he-he, – viņš vilka, raukdams seju skābās grumbās, – ne pagalam neveicas ar dziedniecības dēlēm. Gribu iet, rau, pie viņiem, – Purvadūķis norādīja uz jauno telti, gribu pieteikties par sveču aizdedzinātāju vai grīdu slaucītāju.

– Kam tad tas nolādētais teātris pieder? No kurienes tas radies? – Karabass Barabass rēca.

– Tur lelles pašas atvērušas savu teātri «Zibens», viņas pašas raksta lugas pantos un pašas spēlē.

Karabass Barabass nošķirkstināja zobus, paraustīja sevi aiz bārdas un soļoja uz jauno audekla telti. Virs ieejas tajā klaigāja Buratino:

– Pirmā izrāde, interesanta, aizraujoša komēdija par koka cilvēciņu dzīvi. Patiesīgs notikums par to, kā mēs ar asprātību, drosmi un bezbailību uzvarējam visus savus ienaidniekus...

Stikla būdīnā pie ieejas leļļu teātrī sēdēja Malvīne ar košu lenti gaišzilajos matos un tikko spēja pārdot biļetes visiem, kas vēlējās noskatīties jautro komēdiju no leļļu dzīves.

Karlo tētis, jaunos samta svārkos, grieza leiļerkasti un jautri mirkšķināja ar acīm visgodājamai publikai.

Artemons aiz astes vilka no telts ārā lapsu Alisi, kas bija iešmaukusi bez biļetes.

Otrs bezbiļetnieks, runcis Bazilio, bija paguvis aizmukt un, lietum līstot, sēdēja kokā, nīknām acīm blenzdams lejup.

Buratino, sapūtis vaigos, sāka taurēt aizsmakušo tauri:

– Izrāde sākas!

Un noskrēja pa kāpnītēm, lai spēlētu komēdijas pirmo ainu, kurā rādīts, kā nabaga Karlo tētis iztēš no malkas pagales koka cilvēciņu, nedomādams, ka tas atnesīs viņam laimi.

Pēdējais uz teātri atvilkās bruņurupucis Tortils, turēdams mutē goda karti no pergamenta papīra ar zelta stūrīšiem.

Izrāde sākās. Karabass Barabass drūmi atgriezās savā tukšajā teātrī. Paņēma pletni ar septiņām astēm. Atslēdza noliktavas durvis.

– Es jūs, nēlieši, gan mācīšu slinkot! – viņš neganti ierēcās. – Es jums rādīšu nepievilināt publiku!

Viņš noplīkšķināja pletni. Taču neviens neatbildēja. Nolikta bija tukša. Uz naglām karājās tikai auklu galiņi.

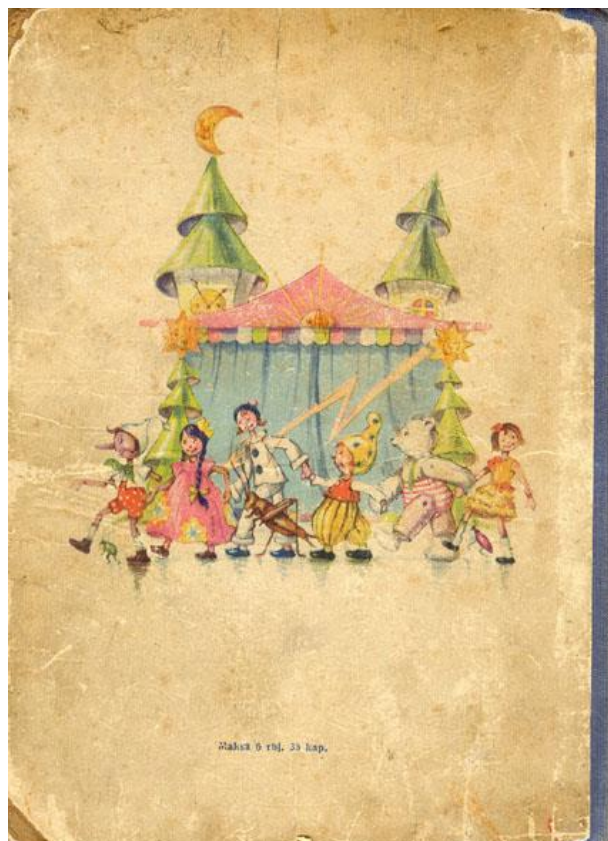

Visas lelles – gan Arlekins, gan meitenes melnās maskās, gan burvji ar smailām, zvaigžņotām cepurēm, gan kupriši ar gurķu deguniem, gan mori, gan sunīši, – visi, visi, visas lelles bija aizmukušas no Karabasa Barabasa.

Nebalsī kaukdams, viņš drāzās ārā no teātra uz ielas. Tur viņš ieraudzīja savus pēdējos aktierus mūkam pāri peļķēm uz jauno teātri, kur spēlēja jautra mūzika, skanēja skaļi smieklī un aplausi.

Karabass Barabass paguva noķert tikai parķa sunīti ar podziņām acu vietā. Taču te viņam, kur gadījies, kur ne, uzklupa Artemons, nogāza viņu zemē, izrāva šuneli un aizdrāzās ar to uz telti, kur aiz kulīšiem izsalkušajiem aktieriem bija izvārīta karsta auna gaļas vira ar ķiplokiem.

Karabass Barabass tā arī palika lietū sēžam peļķē.

Redaktore K. Ploriņa. Māksl. redaktors R. Jansons. Techn. redaktore M. Krasovska. Korektori: V. Purgaile un G. Damburga. Nodota salikšanai 1952. g. 1. martā. Parakstīta iespiešanai 1952. g. 27. maijā. Papīra formāts 73×103¹/₁₆ cm. Metiens 50 000 eks. Grāmatai 2,38 papīra loksnes, 6,5 iespiedloksnes, 4,67 izdevn. loksnes. 4-krāsu ielīmējumiem 0,75 pap. l., 1,03 iesp. l., 0,9 izdevn. l. JT 26885. Izdevn. Nr. 5009 J-524/159, pasūt. Nr. 612. Iespiesta LPRRT Paraugtipografijā, Rīgā, Puškina ielā 12. Maksā 2 rbļ. 05 kap., 4-krāsu ielīmējumi 3 rbļ. 30 kap., iesējums 1 rbl.

ЛАТГОСИЗДАТ — РИГА

Отпечатано в Образцовой тип. ЛРТПП,
г. Рига, ул. Пушкина, 12.

VEcordia ir Valda Egles elektroniska literāra dienasgrāmata, kurā viņš ir citējis arī daudzus citu autoru tekstus. Vekordija dibināta 2006.gada 30.jūlijā un sākotnēji sastāvēja no lineāri numurētiem sējumiem, katrs apmēram 250 lappušu apjomā A4 formātā, taču vēlāk par galveno izdevuma eksistences formu kļuva «izvilumi». Vekordijas izvilums ir fails, kurā atkārtots viena vai vairāku Vekordijas iecirkņu teksts bez lineāras numerācijas un bez iepriekš uzdota apjoma. Izvilums parasti reproducē kādu Valda Egles vai cita autora grāmatu vai brošūru. Izvilkuma faila nosaukumā pirmais burts «L» nozīmē, ka grāmatas pamatteiksts ir dots latviski, burts «E», ka angļiski, burts «R», ka krieviski, un burts «M», ka jaukts. Burts «S» nozīmē, ka fails ir sagatave, kura vēl tiks stipri modificēta, bet burts «X» apzīmē faksimilus. Dienasgrāmatas VEcordia oriģinālos un izvilkumu failus Jums **ir tiesības** kopēt, pārsūtīt pa e-pastu, ievietot WWW serveros, izdrukāt un nodot citām personām bez maksas informatīvos, estētiskos vai diskusiju nolūkos. Bet, pamatojoties uz LR un starptautiskajām autortiesībām, **ir aizliegta** šī faila jebkura veida komerciāla izmantošana bez Dienasgrāmatas autora rakstiskas atļaujas, un **ir aizliegts** šos failus jebkurā veidā modificēt. Ja attiecībā uz šeit doto tekstu bez Dienasgrāmatas autora tiesībām darbojas vēl citas autortiesības, Jums jārespektē arī tās.

Šī sējuma izdošanas brīdī (kurš titullapā apzīmēts ar vārdu «Versija:») Vekordijas galvenās pārstāvēniecības Internetā bija vietnes: <http://vekordija.blogspot.com/> – latviešu grāmatām; <http://vecordija.blogspot.com/> – krievu grāmatām.

Satura rādītājs

VEcordia	1
Izvilums L-BURATO	1
Aleksejs Tolstojs	1
BURATINO	1
Aleksejs Tolstojs. «Zelta atslēdziņa»	2
Priekšvārds	2
Galdniekam Džuzepem pagādījās pie rokas malkas pagale, kas pīkstēja cilvēka balsī	2
Džuzepe atdāvina runājošo pagali savam draugam Karlo	3
Karlo darina koka lelli un nosauc to par Buratino	4
Runājošais circenis dod Buratino gudru padomu	5
Buratino aiz savas vieglprātības gandrīz aiziet bojā. Karlo tētis salīmē viņam apģērbu no krāsaina papīra un nopērk ābeci	6
Buratino pārdod ābeci un nopērk biļeti uz leļļu teātri	7
Komēdijas izrādes laikā lelles pazīst Buratino	8
Sinjors Karabass Barabass nevis sadedzina Buratino, bet iedod viņam piecus zelta gabalus un atlaiž uz mājām	10
Ceļā uz mājām Buratino sastop divus ubagus – runci Bazilio un lapsu Alisi	11
Traktierī «Pie trīs grunduļiem»	12
Buratino uzbrūk laupītāji	13
Laupītāji pakar Buratino kokā	14
Meitene ar gaišzilajiem matiem atgriež Buratino pie dzīvības	14
Meitene ar gaišzilajiem matiem grib Buratino audzināt	16
Buratino nokļūst Muļķu Zemē	17
Policisti sagrābj Buratino un neļauj viņam teikt ne vārda sev par attaisnošanu	19
Buratino iepazīstas ar dīķa iemītniekiem, uzzina, ka četri zelta gabali pazuduši, un dabū no bruņurupuča Tortila zelta atslēdziņu	20
Buratino bēg no Muļķu Zemes un satiek bēdubrāli	21
Pjero stāsta, kā viņš, jāšus uz zaķa, nokļuvis Muļķu Zemē	22
Buratino un Pjero ierodas pie Malvīnes, bet viņiem tūlī jābēg kopā ar Malvīni un pūdeli Artemonu	24
Briesmīgā kauja mežmalā	26
Alā	28
Buratino nolemj – lai tur vai kas – izdibināt no Karabasa Barabasa zelta atslēdziņas noslēpumu	30
Buratino uzzina zelta atslēdziņas noslēpumu	31
Buratino pirmoreiz mūžā krīt izmisumā, taču viss beidzas laimīgi	33

Buratino kopā ar Karlo tēti, Malvīni, Pjero un Artemonu beidzot atgriežas mājās	35
Karabass Barabass ielaužas kambarītī zem kāpnēm	37
Ko viņi atrada aiz slepenajām durvīm.....	38
Jaunais leļļu teātris rīko pirmo izrādi	40
Satura rādītājs.....	42